

KULTÚRA

ROČNÍK XXIV. – č. 16

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

6. OKTÓBRA 2021

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

V dňoch 12. – 15. septembra Slovensko vívalo na svojom území vzácného hosťa. Hlava Katolíckej cirkvi a nástupca apoštola Petra, pápež František, pocítil svojou návštevou našu vlasť. Bol som očitým svedkom niekoľkých apoštolských ciest na Slovensku i v Austrálii, ale nikde som sa necítil tak blízko a mohol pozorovať jednotlivé zastávky návštevy tak bezprostredne ako teraz. Za to patrí vďaka modernej technológii, ktorá preklenula geografické vzdialenosti a umožnila pozorovateľovi v ďalekej

A tak kázal, že Ježiš berie vtáky, berie polia, berie toto... konkrétne veci, ale aby ľudia rozumeli. Prepáčte, ak sa k tomu vrátim, ale znepokojuje ma to...”

Pri týchto slovách zaznel potlesk. Pápež prerušil svoj príhovor a po krátkej prestávke poznamenal: “Dovolím si zlomyseľnosť: Potlesk začali rehoľné sestry, ktoré sú obeťami našich homílií!”

A práve táto uštipačná poznámka vyvolala veľkú pozornosť svetových médií. Ktosi to komentoval takto: „Pápež sebakriticky povedal ‘našich’

Postrehy z diaľky

Austrálii sledovať priebeh udalostí na druhom konci sveta.

Pokorne a s vďačnosťou sa priznávam, že návšteva zanechala vo mne mocné dojmy. O niektoré z nich by som sa chcel podeliť aj s našimi čitateľmi.

DESAŤMINUTOVÉ KÁZNE

Sledovateľov pápežovej apoštolskej cesty po Slovensku zaujalo a rozveselilo jeho naliehanie na krátke kázne. V bratislavskej katedrále v svojom príhovore kňazom a rehoľným sestram i bratom sa dotkol aj svojej obľúbenej témy **FRANTIŠEK VNUK** o krátkych kázňach. Povedal: “Homília (kázeň) je jedným z problémov tejto doby. Áno, homília nie je sviatosť, ako tvrdili niektorí protestanti, ale je to svätenina! Nie je pôstnym kázaním, nie, je to niečo iné. Je v srdci Eucharistie. A myslíte na veriacich, ktorí musia počúvať homílie trvajúce 40 minút, 50 minút, na témy, ktorým nerozumejú, ktoré sa ich nedotýkajú... Prosím vás, kňazi a biskupi, dobre si premyslite, ako pripraviť homíliu, ako ju urobiť, aby ste mali kontakt s ľuďmi a aby sa nechali inšpirovať biblickým textom. Homília by zvyčajne nemala byť dlhšia ako desať minút, pretože ľudia po ôsmich minútach strácajú pozornosť, s výnimkou ak je veľmi zaujímavá. Čas by však mal byť 10-15 minút, nie viac. Jeden môj profesor homiletiky hovorieval, že homília musí mať vnútornú súdržnosť: myšlienku, obraz a cit; aby ľudia odchádzali s myšlienkou, obrazom a niečím, čo pohlo ich srdce. Tak jednoduché je ohlasovanie evanjelia!

homílií, lebo aj jeho kázne a príhovory občas trvajú dlhšie než desať minút.”

Iní komentátori zas poukazyvali, že námet dlhých kázni je sústavná pápežova kritika, ktorú opakuje už desaťročia. Robil tak už ako biskup v Argentíne, pripomínal ju v encyklike Evangelii Gaudium a opakoval ju aj vo svojej katechéze na tému “liturgia” vo februári 2018 v hale Pavla VI. na svojej pravidelnej stredajšej verejnej audiencii v Ríme. Vtedy pápež takto vystríhal pred dlhými kázňami: “Kňaz by si mal uvedomiť, že keď káže, nerobí svoju vlastnú robotu, ale v slovách kázne podáva Ježišov hlas, ohlasuje svetu Ježiša. A preto jeho kázeň musí byť dobre pripravená a musí byť krátka. Ako často sme svedkami toho, že veriaci buď zaspia počas kázania, alebo sa susedsky medzi sebou rozprávajú, alebo vonku pofajčievajú cigaretu”.

Keď sa jeho poslucháčstvo pri tomto realistickom obraze dlhého kázania rozosmialo, pápež reagoval: “Smejete sa, ale taká je pravda; vy všetci viete, že je to tak!”

A potom s vážnou výzvou oslovoval prítomných kňazov: “Prosím vás, kážte krátko! Nie dlhšie ako desať minút! Prosím.”

Všeobecne však panuje názor, že kvalita kázni sa nemeria dĺžkou, ale skôr ich obsahom a spôsobom podania. Dobre pripravená, zrozumiteľne prednesená a obsahovo bohatá kázeň neuspí poslucháča, ani ho neznepokojuje, ale ho duchovne občerstvuje a obohacuje natoľko, že si želá aby trvala ešte dlhšie.

(Pokračovanie na 4. strane)

Kresba: Jekaterina Grečko

Ked' sa po zmene spoločenských pomerov v Československu konala prvá návšteva pápeža, bola to veľká udalosť pre Cirkev aj spoločnosť, prebehla v atmosfére eufórie a nadšenia väčšiny obyvateľov krajiny.

Pápež Ján Pavol II. navštívil v 21. a 22. apríla 1990 Prahu, Velehrad a Bratislavu. Prihlásil som sa a zúčastnil sa jej ako usporiadateľ na Bratislavskom letisku vo Vajnorochoch. Jeho pamätné slová "Nebojte sa! Kráčajte vždy vo svetle pravdy vzkrieseného Krista. Buďte silní v nádeji a láske k Bohu a bližnému" si tam priamo vypočulo a na sv. omši zúčastnilo podľa odhadov cca 800 000 návštevníkov. Počas jeho druhej návštevy som sa zúčastnil stretnutia mládeže s pápežom spolu s autobusom mladých pútnikov v Nitre 30. júna 1995 a 1. júla v Šaštíne, kde som sprevádzal 4 autobusy pútnikov a na každom mieste bolo asi 400 000 pútnikov. Vtedy sa na ním slávnej sv. omši v Levoči zúčastnilo 650 000 účastníkov, čo je doteraz najväčšie podujatie počtom účastníkov v dejinách Slovenska. V nedeľu 27. apríla 1997 som bol v Prahe na Letnej, keď navštívil Ján Pavol II. ČR a tam nás bolo vyše 100 000. Tiež som bol v Brne v nedeľu 27. septembra 2009 počas návštevy pápeža Benedikta XVI., kde nás bolo asi 120 000. V roku 2003 pri poslednej návšteve Jána Pavla II. na Slovensku som sa nezúčastnil osobne zo zdravotných dôvodov, ale prenos z Bratislavy, kde bolo odhadom 250 000 ľudí, som sledoval v priamom prenose v televízii. Je preto legitímna otázka, ako prišlo k tomu a čo je príčinou, že počet účastníkov verejných stretnutí počas predchádzajúcich pápežských návštev sa ráta v stotísicoch a počas tejto poslednej len v desaťtisicoch, i keď sa koná v zvláštnej dobe protipandemických opatrení, po opakovaných lockdownoch, zákazoch zhromažďovania a vychádzania a zákazoch konania bohoslužieb? Téma počtu prihlásených účastníkov sa venovala relácia Téma dňa v televízii TA3, v diskusií so štyrmi poslancami NR SR 6. septembra, kedy boli zmenené podmienky prihlasovania a na verejné stretnutie s pápežom bolo vtedy prihlásených 57 000 účastníkov. Pred uzavretím registrácie asi 107 000.

Pri ohlásení návštevy pápeža Františka som nepocíťoval túžbu byť na nej osobne prítomný a nebolo to ani možné, pretože nie som zaočkovaný. Neskôr sa táto podmienka zrušila, ale počet účastníkov na verejných stretnutiach s pápežmi výrazne nestúpol. Myslím si, že to svedčí o kríze cirkevných i svetských autorít, ktorá vyplýva aj z hlbokej krízy Cirkvi i spoločnosti, v ktorej sa nachádzajú. Mohlo by mi to byť ľahostajné, ako je to mnohým iným, ale keďže to má vplyv a dosah na náš každodenný osobný, rodinný i spoločenský život, tak o tom uvažujem. A možno by sa nad tým mohli viac zamyslieť aj tí, ktorí sa stretnutí s pápežom zúčastnili a boli z nich nadšení, že akosi pribudlo ľudí skeptických a ľahostajných.

Aj na Slovensku pribudlo a pribúda ľudí, ktorí by na stretnutie s pápežom neprišli, ani keby zavítal do im najbližšieho kostola. Ale problém nie je len v tom, že niektorí

K návšteve pápeža Františka

nezdierajú nadšenie s pápežom. Problémom je veľa a až príliš zasahujú do našich životov. Zodpovední by mohli hľadať a dať odpoveď, prečo je tomu tak. Dôvodov je iste viac a aspoň tam, kde je to možné, mohli by viesť aj k vyvodu dôsledkov a k náprave situácie, ak sa nechceme aktívne spolupodieľať na likvidácii Kristovej Cirkvi a jej života na Slovensku a brániť ľuďom žiť plnohodnotným životom.

Cirkev mala možnosť posledných 30 rokov až doteraz slobodne pôsobiť a vyvíjať svoje aktivity. Pomenovanie príčin a vyvodenie dôsledkov k náprave súčasného zlého stavu a úpadku života Cirkvi nielen kvantitou, ale aj kvalitou života a morálky, ktorý možno budú signalizovať aj výsledky sčítania obyvateľov z tohto roka, by bolo náznakom zrelosti a zodpovednosti a nádeje do budúcnosti.

Z Cirkvi, ktorá stáročia aj na Slovensku žila prirodzene v rodinách a farnostiach aj po nástupe komunistickej moci, ktorá si nedovolila pri všetkých nezmyselných nariadeniach obmedziť cirkevný a náboženský tak, aby sa celé mesiace veriaci nemohli stretávať na bohoslužbách a modlitbách v kostoloch, ako to urobila súčasná vláda, ktorá sa netají kresťanským presvedčením, prejavmi a vyhláseniami viacerých jej predstaviteľov včítane najčelnejších. Tieto a mnohé iné proti ľudskej a proti kresťanskej opatrenia skôr svedčia o jej proti kresťanskom zameraní. Korene možno hľadať aj v rokoch totality, kedy sa akísi aktivisti postavili do čela veriacych a začali organizovať aktivity, petície, manifestácie, protesty, referendá, pochody... možno v snahe upútať pozornosť a po zmene pomerov sa ujali vedenia mnohých kresťanských i politických iniciatív, ktoré skončili fiaskom. Akoby zabudli na to, čo Cirkev buduje, a tá sa akosi rýchlo vytunelovala a stratila svoj vplyv. Možno aj ovplyvnili výber čelných cirkevných predstaviteľov, ktorý sa urobil možno niekedy bez hlbších analýz, narýchlo a možno nie celkom zodpovedne. V politike zbabrali, čo sa len pokaziť dalo a dnes kresťania, ktorí cítia zodpovednosť za spoločnosť a verejný život, nevedia, kde a ako sa angažovať, koho voliť, alebo sú priamo vháňaní do stáda voličov liberálnych, ľavicových či amorálnych politických zoskupení, ktoré boj proti kresťanským a ľudským hodnotám ani neskrývajú. Existuje relevantné zoskupenie, ktoré by bránilo v spoločnosti kresťanské, národné a rodinné princípy, ktoré by hájilo morálku a rešpektovalo a bránila Božie prikázania Dekalógu teóriou i praxou? Možno sa o to aspoň niektorí pokúšajú, ale bez úspechu a podpory a vplyvu na spoločnosť.

Pokonciové kresťanstvo zbiera svoje ovocie, ktoré sa mi zdá príliš trpké, ale ja sa môžem aj mýliť. I keď v západných krajinách sú ešte o niečo pred nami, ale prázdne semináre, kostoly a úpadok morálky a nezaujím

o Cirkev, jej médiá a aktivity vidíme a cítime aj u nás. Cirkev nemá vplyv na spoločenský, rodinný, osobný život väčšiny obyvateľov Slovenska. Mnohokrát ani na tých, ktorí prichádzajú ešte do chrámov. Nevie, či sa nestalo aj na Slovensku to pred čím Ježiš varoval: Ak soľ stratí svoju chuť, čím ju osolia? Už nie je na nič, len ju vyhodíť von, aby ju ľudia pošliapali. (por. Mt. 21,43)

Aj po pápežskej návšteve zostáva ešte viac otázok, čo je treba robiť, ako kresťansky žiť, po silných prognózach o budúcnosti modernej Cirkvi, ktorá prekvásila spoločnosť? Zmieriť sa s teóriou mainstreamu, ktorý sa doteraz aktívnych kresťanov snaží uchopiť pre liberálne ciele, či veriť prognózam o malých živých spoločnostiach či bunkách? Spoľiehať sa na Božie riešenie zázrakom? Každá pyramídová hra vynáša len na začiatku. Ostatným zostávajú oči pre plač a smútok. Je to veľmi podobné tomu, ako šťastie po hriechu je veľmi krátkodobé a tí, ktorí žili a žijú z rozkladu Cirkvi, už si svoju slávu pozbierali a nás zrejme čaká ťažká prítomnosť i budúcnosť. Mohli by sme si chrániť a budovať aspoň radostnú večnú budúcnosť a usilovať sa ju dosiahnuť. Tá pozemská sa nám aj tak rýchlo kráti.

Pán Boh si iste nájde riešenie aj pre tento úpadok, ktorý zažívame a ktorý naznačila aj návšteva pápeža, napriek covidovej dobe, ktorý paradoxne nastal viac v období po tridsaťročnej slobode, kedy Cirkev mohla celkom slobodne pôsobiť, ako po štyroch desaťročiach totality, kedy bola prenasledovaná, obmedzovaná a kontrolovaná. Isto budú jeho dôsledky bolestné a ťažké pre spoločnosť, národ, i pre farnosť, rodiny aj pre väčšinu jednotlivcov.

Ak je to vôbec možné, chcelo by to život kresťanov stavať na tom, na čom stál do začiatku úpadkovej doby Cirkvi, ktorá sa prispôbuje svetu, ktorý viac stavia na populizme, konzume, zdaní, pretvárke, hre, naznačovaní niečoho za čím nestojí život. Treba sa nám vrátiť k osobnej zodpovednej, hlbokéj viere, k modlitbe, k liturgii, ktorá človeka smeruje nielen k ľudskému spoločenstvu, ale predovšetkým k Bohu, k službe a obete. Bez tohto ani spoločenstvá vedené, či skôr manipulované populárnymi osobnosťami či médiami, alebo reklamou nič nedokážu vytvoriť. Všetci sme Ježišom pozvaní k dokonalosti, k láske a službe Bohu a človeku. On nás nielen učí, ale dal nám príklad a obetoval za nás svoj život a vstal z mŕtvych. Je

chybné budovať cirkev podľa predstáv osobností... pred tým varoval už sv. Pavol v prvom liste Korint'anom (por. 1. Kor, 11 -13).

Treba nám budovať Cirkev Kristovu, ktorá vedie k večnému životu a ktorá má budúcnosť i v protikresťanských dobách vďaka sile a odvahe kresťanov, ktorí majú vyššie ciele ako pracovať pre svoje pohodlie, zdravie, kariéru, peniaze, zisky, majetky...

Cirkevní predstavitelia, ktorí bez náznaku výhrad prijali nekresťanské, až protikresťanské nariadenia predstaviteľov štátu a nezmyselné nariadenia štátnych predstaviteľov počas protipandemických opatrení, zatvorili kostoly a zrušili bohoslužby, okrem tých v médiách, len prispeli k úpadku kresťanského života a k rozdeleniu a polarizovaniu Cirkvi i spoločnosti, tiež oslabili kredit morálnych autorít, ktorý sa od nich právom očakával, pozývali na stretnutie s pápežom. Kristus ľudí zjednocoval a jedinou prekážkou bol hriech, ktorý je možné pravým pokáním zanechať a napraviť. Zdá sa, že my kresťania sme na Slovensku v menšine. Ak chceme prežiť, tak nám treba všetkým prijať zodpovedné riešenia pre osobný, rodinný, pracovný i spoločenský život, aby o nás neplatili Ježišove slová: Preto vám hovorím: Vám sa Božie kráľovstvo vezme a dá sa národu, ktorý bude prinášať úrodu. (Mt. 21,43) Ale aby sme boli soľou, kvasom, ktorý prekvásia spoločnosť. Najprv však asi treba prekvásiť Cirkev.

EUDOVIT KOŠÍK

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je predsa len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

Slovo Intermarium alebo jeho synonymá (Medzímorie, Dvojímorie, Trojímorie, skratka v texte: IM) pozná mnoho ľudí. Tieto názvy označujú ideu nejakého možného spolku štátov strednej a východnej Európy (bez Ruska) a Balkánu.

Najprv vysvetlím, kde sa vzala idea spoločenstva štátov spomínaného európskeho regiónu. Už dopredu musím napísať: prapôvod myšlienky jednotného územia medzi nemeckými krajinami, ruskými kniežatstvami a dvoma morami sa objavil v krajine, ktorá je dnes nenápadná a malá (1).

V stredoveku vo východnej Európe existoval v politickej a vojenskej oblasti veľmi silný štát, počtom obyvateľov malý (na začiatku svojej existencie mal odhadom pol milióna obyvateľov, začiatkom 16. storočia mal spočítaných trištvrte milióna, ale päťdesiatistisícovú armádu!), na Slovensku v tej dobe žije asi do 1 milióna ľudí) – Litovské kniežatstvo, neskôr nazývané veľkokniežatstvo. Tento štát pokračoval od 13. storočia v územnej a politickej expanzii (v roku 1236 knieža Mindaugas zjednotil litovské kniežatvá do jedného štátu, jeho nasledovníci pokračovali v dobíjaní územia). Litva rozširovala svoje územie hlavne na východ a na juh, a siahala od Baltu po Čierne more. V roku 1385 bola vytvorená personálna Poľsko-litovská únia. V roku 1569 podpisom Lublinskej únie vzniká vyšší stupeň spoluzitia dvoch krajín: Republika dvoch národov (poľsky: Rzeczpospolita Obojga Narodów, v ktorej vládla šľachtická demokracia). Tak, ako sa vyvíjal a menil litovský štát, tak sa vyvíjala aj idea litovského, neskôr poľsko-litovského štátu, až sa dospelo k idei: „Republika od mora k moru“. A nebola to len nejaká predstava, Litva, neskôr Poľsko-litovské kráľovstvo naozaj siahalo od Baltického po Čierne more.

Toto územné rozširovanie a s ním spojená myšlienka končí v 18. storočí, keď si Poľsko a Litvu rozdelia okolité štáty. No idea žije v podhubí a v roku 1905 vyslovil Józef Pilsudski názor, že budúce Poľsko musí vytvoriť spoločenstvo východoeurópskych štátov, ak bude chcieť v budúcnosti existovať. Ďalší popis vývoja idey IM v rokoch 1918-1939, počas existencie Poľskej republiky, by bol veľmi dlhý, pretože vízia rastie a venujú jej veľkú pozornosť novinári a politici. Počas vojny znova prichádza ideové tlenie, ktoré trvá až do roku 1989, aj keď myšlienka nielen Pilsudského je rozvíjaná na Západe poľskými emigrantmi. Po spomínanom roku nastáva veľký rozvoj intermaristickej idey, je jej plný internet, vydalo sa pomerne dosť veľa kníh na túto tému, hlavne v Poľsku a na Západe. Samozrejme, objavujú sa aj iné názory na spoločnú existenciu východoeurópskych štátov (v 19. storočí Mykola Kostomarov: „Spojené štáty európske“ – mal to byť zväz slovanských národov bez Ruska, v prvej polovici 20. storočia Jurij Lipa a jeho „Čiernomorská únia“, alebo predstava politika Milana Hodžu: „Stredoeurópska federácia“, publikovaná anglicky v roku 1942 – (2).

Politické aktivity, ako napríklad Iniciatíva Trojímorie, v poslednej dobe, aj keď ide len o obmedzenú agilitu v oblasti ekonomickej

spolupráce, sú tiež inšpirované spomínanou starou ideou zo stredoveku (3).

Kritici novej spolupráce krajín v oblasti IM už medzi dvoma svetovými vojnami tvrdili, že sú snahou poľských politikov o ovládanie východnej Európy a Balkánu. Poukazovali na poľské vojenské konflikty a šarvátky tesne po vzniku II. Rzeczpospolitej, teda v rokoch 1918-1920. Lenže Poľsko medzi vojnami bolo relatívne zaostalý poľnohospodársky štát, ktorý v roku 1921 mal zaokrúhlené 27 miliónov obyvateľov (4). Vý-

SVETozár KOREC

Intermarium

Staré slovo, nový význam

chodná Európa a Balkán (bez Ukrajiny a Bieloruska, ktoré boli vtedy súčasťou Sovietskeho Ruska) mali približne 95 miliónov ľudí, poľský podiel dosahoval približne 29%.

Poľská republika preto nemohla ekonomicke vykorisťovať ostatné štáty, a nemala ani iné ciele (povedzme, export poľnohospodárskych produktov do krajín budúceho spolku, keďže väčšina z nich bola agrárna a sebestačná). Medzivojnové Poľsko malo len jeden cieľ: prežiť medzi veľmocami z jednej aj z druhej strany – v takomto duchu sa nesie celá historická kniha Romualda Szeremietiewa (5).

Nielen Pilsudský vedel, že jeho vlast' samotná mala malé šance na prežitie. Preto sa ako jedna z možností pre prežitie Rzeczpospolitej medzi dvoma svetovými vojnami spomínaná vízia propagovala a rozvíjala.

Obvinenia z poľského hegemonizmu šírili predovšetkým novinári a politici z Nemecka a zo Sovietskeho Ruska. Prečo? Nuž, ide o pokračovanie starého sporu ešte zo stredoveku: zo západu – Frankovia, rytierske nemecké rády, Pruské kráľovstvo, nemecké cisárstvo, nacistický režim, v súčasnosti Nemecká republika a z východu - ruské kniežatá, veľkoknieža moskovské, Tatári, ruský cár, sovietski bolševici, nakoniec súčasní ruskí politici, všetci

títo presadzovali a presadzujú voči Poľsku svoje záujmy. A Poliaci sa samozrejme bránili a bránia (Poľsko je člen NATO, na jeho území sú americké základne). Napíšem to inak a krátko: zaujatí protivníci o IM pravdu hovoriť nebudú.

Rovnaké či podobné klamstvá sa píše a hovoria aj dnes. V súčasnosti bruselskí a berlínski politici by boli neradi, keby od EÚ odpadli jej východné štáty, a politici z Moskvy sa boja nového možného spolku, pretože nevedia, ako by sa novovzniknutý spolok správal k Rusku, keďže

dovane trojdielnosť Európy popísal Jenő Szűcs vo svojej knihe (7).

Starobylý plán stále oživa, a nie je to len z dôvodu politických špekulácií, ale hlavne zo súčasných potrieb daných krajín, predovšetkým Poľska. Povedzme si, aké sú to nutnosti. V prvom rade iniciátorovi Medzímoria – Poľskej republike ide o bezpečnosť hlavne pred Ruskom, toto naplní NATO do veľkej miery, ale tento pakt nedokáže zabrániť tzv. skrytej agresii (informačná vojna, špiónážne akcie, organizovaný zločin

realizovať nebudú, a pravdepodobne budú pri jej realizácii realizátorom a krajinám hádzať polená pod nohy. Taktiež od Moskvy čakať toleranciu k fenoménu IM je hlúposť – máme s ňou negatívne historické skúsenosti, a ako veľmoc sleduje svoje imperialistické ciele, a tiež Rusko v prípade podriadeného spojenectva so svojou polodemokratickou mentalitou by nás ťahalo civilizácie do zadu. Toľko krátko k slavianofilským či neokomunistickým snom o Panslovenskej únii.

Oponent môže namietkať: ale bu-

do propagovaní idey IM vedú Poliaci (menej Ukrajinci – napríklad Igor Zagrebelnij (6)), a usudzujú, že politici z Varšavy budú pokračovať v proamerickú a antiruskú politiku, čo znamená najmä budovanie nových amerických vojenských základní pri ruských hraniciach, takže sa nečudujeme ich odmietaniu.

Asi najčastejší protiargument proti IM je, že je to len nereálna predstava, sen. Lenže história je plná prekvapení - kto by si pomyslel v prvý deň vojny 1. septembra 1939, že 5. - 8. januára 1949 vznikne RVHP?.

Snahy stredovekých litovských a poľských vládcov vychádzali zo štátno-egoistických pohnútok, t. j. získať územia, pôdu a nových nevoľníkov, či dane z nových oblastí. Ale už v 20. storočí boli takéto archaické dôvody pre vznik IM nereálne.

Z akých koreňov v novoveku vyrastá dôvod na spoločenstvo krajín od jedného mora k druhému a tretiemu? Takáto príčina jestvuje. Európa sa obvykle delí na dve časti z hľadiska klímy, ekonomiky, kultúry, histórie atď. Ale duálne delenie je nedostatočné, pretože nerešpektuje trialitu európskeho kontinentu, a tá hovorí, že európsky kontinent, najmä z pohľadu kultúry a histórie, je zložený z troch odlišných častí: západ, STRED, východ. Podrobne a vedecky fun-

do iným ohrozeniam – najmä nelegálnej imigrácii), v druhom rade značná časť nielen poľskej spoločnosti sa chce zbaviť ideologickej agresie z Bruselu, niekedy vnucovanej aj pomocou zákonov EU, ktorá je zameraná voči tradičnej a národnej spoločnosti. V treťom rade, ktorý je tiež veľmi dôležitý, ale málo sa spomína – je to možnosť riadiť svoju krajinu podľa svojich potrieb, nie podľa príkazov z Berlína a Bruselu.

Ale hore spomínané dôvody na opustenie EU a budovanie nového politicko-ekonomického fenoménu sú len presvedčivé len pre menšinu spoločnosti. Voči domnejšej alebo skutočnej ponuke výhod zo strany EÚ tieto pohnútky nestačia na to, aby presvedčili váhajúci. A preto štvrtým najhlavnejším dôvodom musí byť ochrana a kultivácia domácich hodnôt. Alebo inak povedané: vytváranie civilizácie vyššej spoločnosti, stojacej na národnej kultúre.

Teda v celkovej vízii IM musí existovať idea nielen pre Slovensko, ale pre celú východnú Európu a Balkán, predstava, majúca mobilizačnú silu, ktorá bude zakorenená v (modernizovanej) tradícii, pričom načrtnuté časti idey (i ona ako celok) budú reálne uskutočniteľné. Excelentnú etnofuturistickú pospolitost' národov Brusel a Washington nikdy v spomínanej oblasti sveta (a ani v žiadnej inej jeho časti)

dovanie novej spoločnosti sme tu už mali, a zle to skončilo... To je pravda. Ale každá spoločnosť v priebehu histórie je takmer permanentne pod tlakom rôznych snáh ekonomických a politických elít, ktoré majú formu sociálneho inžinierstva (poznali to už v starom Ríme). No komunistická spoločenská prevýchova nerešpektovala prirodzenosť človeka a ani tradičnú kultúru. Aj preto skončila na smetisku dejín.

Aj v súčasnosti žijeme v dobe snahy o zmenu spoločnosti, ktorá pochádza z Bruselu. Avšak v jeho prípade ide o snaženia, ktoré potierajú tradičné archetypálne hodnoty – národ, reliģiu a aj národný štát, ako nositeľ a riadenia konkrétnej krajiny. V ďalšom texte sa pokúsím vytvoriť nový pragmatický význam IM aj pre Slovensko, a to tak, že rozoberiem štyri strategické oblasti spoločnosti:

Po prvé – bezpečnosť: pri poslednej emigračnej kríze sme videli, že NATO nezasiahlo, pretože nepovažovalo vlny nelegálnych prisťahovalcov za vojenskú hrozbu, ale za humanitárny problém, ktorý riešila EÚ a nemeckí politici (Angela Merkelová), ale nevyriešila – masové udeľovanie azylu takzvaným utečencom nie je zvládnutie krízy!

Je isté, že masové sťahovanie v budúcnosti, hlavne z dôvodu ekologickej krízy a následných sociálnych konfliktov, sa bude zväčšovať. Tiež budú stále rásť tlaky zo strany Bruselu na východoeurópske štáty, aby prebrali časť migrantov. Sergej Chelendik písal už v roku 2003 (!) vo svojej knihe: „My ich...!, že západná Európa potrebuje východnú, aby ju využívala ako neokolóniu a umiestňovala tam prisťahovalcov (8).

Aké riešenie môže ponúknuť možné východoeurópske spoločenstvo štátov? Odmietať falošný humanizmus, a riadiť sa pragmatickým rádom „ordo amoris“ by jeho povinnosťou bolo pomôcť, ale efektívne, a to: a). investične a charitatívne, predovšetkým štátom v Afrike, b). nepripustiť migračné toky na svoje územie, ale riešiť migrantov v Afrike (cez africký štát – spojenca IM, - EU tento bod v oklieštenej podobe takzvaných záchytných táborov nedokázala zrealizovať!). Pri tomto bode nebudem konkrétnejšie špecifikovať kroky na jeho dosiahnutie...

(Pokračovanie na 10. strane)

(Pokračovanie z 1. strany)

Vo Svätom Písme je mnoho kázni, ktoré časovo presahujú desať minút. Napríklad Ježišov príhovor pri poslednej večeri, ktorý v Jánovom evanjeliu zaberá celé tri kapitoly (Ján 15,1- 17, 26), alebo Ježišova reč na vrchu, ktorá tiež zaberá tri kapitoly Matúšovho evanjelia (Mt. 5,1 – 7, 27).

ODVOLANÝ ARCIBISKUP

Popri pápežovi Františkovi najväčšej pozornosti médií sa tešil Mons. Róbert Bezák, emeritný arcibiskup trnavský. Jeho meno sa skloňovalo vo všetkých pádoch, jeho prípad sa analyzoval, kritizoval a komentoval odborníkmi, amatérmi, laikmi, klerikmi... On sám sa proti týmto prejavom pozornosti neohradzoval a vytrvalo opakoval, že nepozná dôvody svojho odvolania a vlastne ani nijaký odvolávajúci dekrét od pápeža nedostal.

V posledných mesiacoch pápež František vyšiel voči Mons. Bezákovi v ústrety viacerými verejnými gestami – spolu celeburovali sv. omšu vo Vatikáne, pápež ho pozval k stolu, kde mu servioval zmrzlinu, poslal veniec na hrob jeho zomrelého otca... Mons. Bezák v tom - viac nádejne než oprávnene - videl istý druh rehabilitácie. Podobne zmýšľali aj mnohí jeho krajanovia. A tak v cudzine i na Slovensku sa zoširoka špekulovalo, že pri apoštolskej návšteve dôjde k úplnej rehabilitácii ukrižovaného arcibiskupa. Keď nie hneď, tak v dohľadnej dobe: po smrti staručkého pápeža, ktorý Mons. Bezáka odvolal a po odchode do dôchodku prefekta Kongregácie pre biskupov, ktorý to všetko administratívne vybavoval. Fantázia niektorých publicistov už videla Mons. Bezáka vo funkcii nuncia, alebo aj kuriálneho kardinála.

Tieto teoretické úvahy sú však v príkrom rozpore s tvrdou pravdou a tá je, že budúcnosť Mons. Bezáka v službách Cirkvi bola už definitívne a natrvalo rozhodnutá pred šiestimi rokmi. Vtedy mu kardinál Vlk sprostredkoval stretnutie s nástupcom Benedikta XVI., s novým pápežom Františkom. Výsledky stretnutia sa predstavovali verejnosti v duchu optimistických očakávaní; teda že nový "liberálny" pápež napraviť krivdu a zruší rozhodnutie svojho predchodcu. Ale Svätá Stolica schladila tento nadšený výklad realistickým vyhlásením, ktoré znie: Dňa 18. mája 2015 vatikánsky štátny sekretariát z poverenia pápeža Františka vydal toto vysvetľujúce úradné vyhlásenie: Dňa 10. apríla 2015 Svätý Otec František prijal na audiencii Jeho Excelenciu Mons. Róberta Bezáka CSsR, emeritného arcibiskupa trnavského, ktorého sprevádzal Jeho Eminencia kardinál Miroslav Vlk, emeritný biskup pražský. Svätá Stolica znepokojená nepresnými a nesprávnymi výkladmi tohto stretnutia, pokladá za potrebné vysvetliť, že pri tomto prípade išlo o záležitosť čisto súkromnej povahy; išlo iba o prejav ľudskej kresťanskej lásky Svätého Otca voči druhovi-biskupovi – bez toho, že by sa tým nejako vstupovalo do predchádzajúcich udalostí jeho episkopátu. Naopak... zdôrazňujeme, že opatrenia voči Msgr. Bezákovi, ktoré svojho času Svätý Otec (Benedikt XVI.) pokladal za potrebné urobiť, predchádzalo dôsledné vyšetrovanie a objektívne rozlišovanie (skúmanie) všetkých prístupných relevantných faktov,

hlavne však tých, ktoré vyšli najavo v priebehu apoštolskej vizitácie, konanej v Trnavskej arcidiecéze v januári a februári 2012.

Rovnako (dôrazne) Svätá Stolica poznamenáva, že všetky postupy (procedúry), ktoré v tomto prípade prebiehali, boli v súlade s postupmi, aké sa uplatňujú v celej Cirkvi, totiž že oznámenie o odvolaní biskupa z jeho biskupského úradu (porov. Can. 416) si nevyžaduje pápežský dekrét. Naopak, bežná prax je taká, že rozhodnutie Svätého Otca sa oznámi dotýčajúcej osobe prostredníctvom Apoštolskej nunciatúry a následne sa zverejňuje v Osservatore Romano.

Svätý Otec (František) by súčasne chcel využiť túto príležitosť, aby vyjadril svoju vďačnosť slovenským biskupom za ich lásku a vernosť nástupcovi svätého apoštola Petra a vyzýva všetkých veriacich, aby upevňovali jednotu so svojimi pastiermi, aby milovali a podporovali Cirkev na Slovensku, ktorá je dedičkou veľkej tradície siahajúcej do čias sv. Cyrila a Metoda."

Mons. Bezák sa napokon zmieril s tým, že jeho kauza je uzavretá s konečnou platnosťou. Svoje trpké sklamanie výrečným symbolickým gestom: v roku 2018 – cestou vtedajšieho prezidenta Andreja Kisku – poslal pápežovi svoj biskupský prsteň.

Františkov štýl riadenia Cirkvi je rozhodne odlišný od štýlu jeho predchodcov, ale aj jeho možnosti majú svoje medze. Originálny je v tom, že vie ľavou rukou pohladkať aj tých,

ktorých pravou rukou pokarhal. Tak, napríklad, v septembri 2020 požiadal kardinála, obvineného z finančných priestupkov a nepotizmu, aby sa zriekol úradu a kardinálskych práv a privilégií (čo kardinál Becciu – na rozdiel od arcibiskupa Bezáka – poslušne aj urobil) a na Zelený štvrtok (1. apríla 2021) ho pozval na spoločné celebrovanie bohoslužby. Podobný akt milosrdenstva preukázal aj Mons. Bezákovi. V júni 2021, keď už bolo oznámené, že v septembri pápež navštívi Slovensko, František vrátil Mons. Bezákovi prsteň, čím mu naznačil, že ho Cirkev ešte stále pokladá za biskupa, i keď len za emeritného. A nasledovali aj ďalšie prejavy pastorálno-otcovskej láskavosti zo strany Svätého Otca. Tie vyvrcholili práve počas apoštolskej návštevy: Súkromné stretnutie na nunciatúre s Mons. Bezákom, s jeho mamičkou a príbuzenstvom, pozvanie do záhrady Prezidentského paláca a hlavne jeho prítomnosť na slávnostných bohoslužbách v Šaštíne, kam prišiel v pápežskom sprievode v aute apoštolského nuncia. Viaceré zahraničné médiá referovali o rozpakoch ("embarrassment") ostatných slovenských biskupov, ktorí "iba" koncelebrovali s emeritným arcibiskupom a pápežom.

Nuž, pri všetkej úcte voči Sv. Otcovi treba uznať, že jeho prekypujúca miera pozornosti prekvapila aj mnohých biskupov. Po ľudskej stránke ich "rozpaky" sú celkom pochopiteľné. Hovorí sa, že aj dobrého veľa škodí a platí to aj v tomto prípade. Po tom všetkom, ako sa Mons. Bezák po svojom odvolaní správal a čo na adresu

svojich bratov biskupov povedal, ani on sám by nebol očakával, že jeho spolubratia budú nadšení poctami, ktorými ho pápež zahrňuje. Bývalý františkán a súčasný partner ex-premiérky I. Radičovej, Marián Balász, taktovo ironizoval ich pocity: "Keď videli Bezáka s pápežom pri oltári, nervozita by sa dala krájať."

Ale aj napriek tomu všetkému, k rehabilitácii arcibiskupa Róberta Bezáka nedošlo. On sám sa zmieril s tým, že sa mu dostalo dostatočnej "satisfakcie". Povedal a veríme, že úprimne: „To slovo 'satisfakcia' sa mi páči viac ako rehabilitácia, lebo tá by bola o obnovení úradu. Satisfakcia je zadostučinenie. Aby som mohol byť tak blízko pápeža, a to nielen dnes, tak to je satisfakcia.“

Na záver len toľko: O pápežovi Františkovi je známe, že mení a ruší rozhodnutia svojich predchodcov, ale dosiaľ sa ešte nevyskytol prípad, že by zrušil svoje vlastné. A je veľmi nepravdepodobné, že by bol ochotný zmeniť to, čo jednoznačne vyjadril vo vyhlásení Štátneho sekretariátu Sv. Stolice z 18. mája 2015, citovanom vyššie.

LAPSUS

NA RYBNOM NÁMESTÍ

Pondelok, dňa 13. septembra sa pápež František stretol s predstaviteľmi židovskej komunity na Rybnom námestí v Bratislave pri pamätníku obetí holokaustu. Pri tejto príležitosti predniesol dojímavý prejav. V ňom vyjadril hlboký súcit nad tragédiou, ktorá postihla našich židovských spoluobčanov

v rokoch Druhej svetovej vojny. Veľmi taktne, ale pritom jednoznačne a rázne – bez toho, že by menoval štáty, alebo spomenul konkrétne mená – odsúdil neľudské a hriechne konanie, ktorého výsledkom bol neslýchaný zločin, známy pod menom holokaust alebo šoa.

Po krátkom a zdvorilom úvode nasledovali však slová, ktoré akosi spochybňujú "neomylnosť pápeža". Svätý Otec totiž povedal:

"Nachádzam sa na mieste pozhnanom bratstvom ľudí v mene Najvyššieho. Následne však bolo Božie meno zneuctené: v šialenstve nenávisť, počas druhej svetovej vojny, bolo zabitých viac než stotisíc slovenských židov". (V taliančine: "mi trovo in unluogo benedetto dalla fraternità degliu mininello me dell'Altissimo. Inseguito, però, il nome di Dio è statodi sonorato: nella follia dell' odio, durante la seconda guerra mondiale, più di cento milaebrei slovacchi furonouccisi").

Táto veta doslova "obletela svet". A svetové médiá hneď usilovne vysvetľovali a doplňovali, čo pápež vynechal. České vysielanie Vatikánskeho rozhlasu bratsky spresnilo tých "viac než stotisíc" na 105 000. Ostatné západné médiá podávali svoju verziu o vtedajšej politickej situácii na Slovensku; teda o fašistickom režime, nacistickom satelitnom štáte, na čele ktorého stál katolícky kňaz Jozef Tiso. Atd.

Neviem, kto bol poradcom alebo spoluautorom tohto prejavu, ale smutnou skutočnosťou je, že informoval

Sv. Otca falošne a nesprávne. Krátko po vyhlásení autonómie predseda slovenskej krajinskej vlády dal previesť sčítanie ľudu k 31. decembru 1938. Výsledky sčítania informujú, že na Slovensku (zmenšenom o tretinu územia na juhu krajiny) žilo 2 291 087 obyvateľov a z toho 87 487 Židov (3.23 %). Od 14. marca 1939 do 31. decembra 1941 sa zo Slovenska vystaňovalo 7 116 židovských občanov. Úradné štatistiky z povojnového obdobia nejstávajú, ale podľa archívnych záznamov a informácií poskytnutých židovskými organizáciami, ku koncu roka 1945 sa počet občanov židovského pôvodu na Slovensku odhadoval na 21 000 až 29 000.

Jednoduchá matematika („Číslice nepustia“) hovorí, že tých židovských spoluobčanov, ktorí v dôsledku nepriaznivých pomerov v rokoch 1939-1945 zahynuli, mohlo byť okolo 60 000. Židovské pramene spomínajú 70 000. Pápežské údaje „viac než stotisíc“ sú teda prehnane, nadnesené a nijako nemôžu byť pravdivé.

Dúfajme, že publikácie o návšteve Sv. Otca na Slovensku, ktoré budú citovať prejav Sv. Otca na Rybnom námestí, aspoň v poznámke pod čiarou upozornia na túto nepresnosť.

Týmto poukazom na číselnú nezrovnalosť nijako nechcem zmenšovať ohavnosť tragédie holokaustu. Keby bol nespravodlivo pozbavený života čo len jeden človek, aj v tom prípade by to bol odsúdenia-hodný zločin, pre aký niet miesta v nijakej civilizovanej kresťanskej spoločnosti.

Na záver len melancholické konštatovanie, že za daných okolností bola to neuniknuteľná tragédia. V biblickej terminológii to bolo oné mysterium iniquitatis – tajomstvo nepravosti – o ktorom sa len vo večnosti dozvieme, prečo to milosrdný Boh na svoj kedysi vyvolený národ dopustil. Tragédia sa však neodohrala preto, že Slováci mali svoj vlastný štát a Dr. J. Tiso bol jeho prezidentom, ale preto, že boli židia a žili v strednej Európe. Je len spravodlivé žiadať, aby sa udalosti hodnotili objektívnymi kritériami, t. j. podľa toho, čo sa za danej situácie dalo, mohlo a smelo konať a čomu sa dalo predísť, vyhnúť a zabrániť.

Na Slovensku prežilo hrôzy vojny asi 30% židovských spoluobčanov. Percentuálne je to viac – a v niekoľkých prípadoch podstatne viac – ako v Protektoráte Čechy a Morava (dnešná Česká republika), Maďarsku, Poľsku, Rakúsku, Chorvátsku, Rumunsku... Bolo by pekné a slušné, keby aj naši kritici pripustili, že samostatné Slovensko s prezidentom Tisom, poskytlo svojim židom priaznivejšie podmienky prežitia (alebo, ak chcete, bolo pre nich „menším zlom“), než ktorýkoľvek iný štát v strednej Európe.

FRANTIŠEK A JEZUITI

Pápež František je členom jezuitského rádu (S.J. – Spoločnosť Ježišova) a jezuitom ostáva aj na Petrovom stolci. Jeho najbližšími spolupracovníkmi a poradcami sú jezuiti, s členmi jezuitskej komunity sa stretáva nielen v Ríme, pri slávnostných príležitostiach Spoločnosti, ale aj vo svete pri svojich apoštolských cestách. Tak tomu bolo aj na Slovensku. S jezuitskými spolubratmi sa stretol krátko po svojom príchode;

na nunciature v Bratislave v nedeľu 12. sept. o 17.30 hod. a potom ešte raz ich poctil krátkou návštevou v Prešove po skončení gréckokatolíckej liturgie.

Stretnutia, ktoré prebiehali v bratskom domácom prostredí, sa niesli v uvoľnenej a družnej nálade. Pápež odpovedal na otázky priamo, jasne a presvedčivo, a preto jeho odpovede majú cennú dokumentárnu hodnotu. Tu totiž pápež nečítal vopred pripravený text (ktorý často pripravujú kuriálni úradníci a osobní spolupracovníci), ale spontánne a otvorene odhaľoval svoje intímne pocity a zmysľanie.

Vstúpil do siene, kde naňho čakalo 53 slovenských jezuitov, a oslovil ich: „Dobrý večer a vitajte! Ďakujem vám, že ste prišli. Nevedel som, že na Slovensku je toľko jezuitov. Zdá sa, že „pliaga“ sa šíri všade.“ Zrejme ho prekvapilo, že taký malý štátik ako Slovensko má taký úctyhodný počet jezuitov. (V západnom svete totiž jezuitský rád trpí krízou povolání. V roku 1965 mal 36 000 členov, dnes ich má asi 16 000, teda iba 44% niekdajšieho stavu. Počet veriacich medzitým vzrástol asi o 60%!).

Po tomto úvode ich vyzval: „Čakám teda na otázky. Som pripravený ako brankár v bráne. Strieľajte.“

Na otázku, ako sa má, odpovedal: „Ešte som nažive. Aj keď niektorí by chceli, aby som už bol mŕtvy. Dokonca viem, že boli stretnutia prelátov, ktorí si mysleli, že pápež je na tom zdravotne horšie, ako bolo povedané. Chystali konkláve. Trpezlivosť! Vďaka Bohu, mám sa dobre.“

V ďalšom rozhovore sa pápež priznal, že nie všetci biskupi sú jeho fanúšikovia: Áno, sú biskupi, ktorí nás jezuitov nemajú radi, veru, je to tak. No nech nijaký jezuita neohovára biskupa! Ak si nejaký jezuita zmysľá inak ako biskup a má odvahu, nech ide za biskupom a nech mu povie, čo si myslí. A keď hovorím za biskupom, myslím tým aj za pápežom“. Vyzval ich, aby pracovali podľa toho, čo povedal Pavol VI. dňa 3. decembra

1974: „Na križovatkách ciest, na križovatkách ideí, tam sú jezuiti.“

Poukázal aj na boľavé miesto Cirkvi, na tzv. konzervatívnych kňazov a veriacich, ktorí sa nostalgicky vracajú do minulosti a kritizujú jeho snahu „zmodernizovať“ Cirkev, prispôbiť ju k súčasnému modernému svetu. Tito, podľa jeho slov, prepadli „pokušeniu vrátiť sa späť.“ Tento jav pokladá za „boľavé miesto Cirkvi v týchto časoch. Týmto dnes trpí Cirkev. Ideológiou návratu. Je to ideológia, ktorá kolonizuje myseľ. Je to forma ideologickej kolonizácie. Nie je to celosvetový problém, ale predovšetkým špecifický problém Cirkvi v niektorých krajinách. Bojíme sa života. Opakujem, čo som už povedal na ekumenickom stretnutí, ktoré som mal pred chvíľou: Bojíme sa slobody. Bojíme sa slobody vo svete, ktorý je obmedzovaný závislosťami a virtualitou... Bojíme sa vykročiť vpred s novými formami pastorácie. Myslim na to, čo sme už spravili na Synode o rodine, na ktorej sme chceli porozumieť, že manželské páry, ktoré žijú v druhom zväzku, nemôžeme zatracovať. Bojíme sa sprevádzať ľudí s odlišnou sexuálnou orientáciou. Bojíme sa ísť na križné cesty, o ktorých hovoril Pavol VI. Toto je zlo tejto chvíle. Hľadať cestu v rigidnosti a klerikalizme, čo sú dve zvrátenosti... Dávajte si pozor a bdejte! Nechválím nerozvážnosť, len vás chcem upozorniť, že vracaj sa do minulosti nie je správna cesta. Naopak, správna cesta je kráčať vpred – v rozlišovaní a v poslušnosti“.

Kriticky sa vyjadril aj o gender-ideológii: Áno, „gender“ ideológia... je nebezpečná. Podľa mňa preto, lebo je odtrhnutá od konkrétneho života osoby, ako keby sa človek mohol ľubovoľne, nezávisle od všetkého rozhodnúť, či a kedy byť mužom alebo ženou.“

Jeden z prítomných mu položil otázku: „Ako sa staviate voči ľuďom, ktorí na vás hľadajú podozrievavo?“

V odpovedi pápež František sa trpkosť postážoval, že ho to trápi i bolí a nazval tieto prejavy nevole i nesúhlasu „diabolským dielom“. Povedal:

„Ako príklad spomeniem jednu veľkú katolícku televíznu stanicu (Pápež tu naráža na americkú televíznu sieť EWTN – Eternal Word Television Network), ktorá bezostyšne neustále ohovára pápeža. Ja osobne si možno tieto útoky a údery zaslúžim, pretože som hriešnik. Ale Cirkev si toto nezaslúži. Je to diabla robot. Niektorým z nich som to aj povedal. Áno, sú aj kňazi a rehoľníci, ktorí majú zlomyseľné poznámky na moju adresu. Občas mi dôjde trpezlivosť. Najmä keď vynášajú sudy bez toho, aby viedli skutočný dialóg. Tam nič nezmôžem. Ja si idem za svojim, nedám sa vtiahnuť do ich sveta ideí a fantázie. Nechcem tam vstupovať a uprednostňujem kázanie, kážem... Niektorí mi vyčítajú, že nehovorím o svätosti. Vraviam, že stále hovorím o sociálnej otázke a že som komunist. Aj napriek tomu, že som napísal celú apoštolskú exhortáciu o svätosti Gaudete et exultate“.

Pri tomto stretnutí bol pápež – ako sa hovorí – „medzi svojimi“, tu sa jeho názory a postoje nestretávali s opozíciou, ani s bratskou kritikou, V ňom nielen slovenskí jezuiti, ale aj svetový jezuitský rád má pápeža, ktorý ich nekarhá, nezazlieva im nedostatky, ktoré im vyčítali jeho predchodcovia. Lebo ešte stále žijú v pamäti spomienky na nedávne časy, keď pomer medzi pápežom a jezuitským rádom bol veľmi napnutý, keď mnohí členovia rehole – prevažne na americkom kontinente – nielen že nedodržiavali svoj štvrtý rehoľný sľub služby a poslušnosti voči Najvyššiemu veľkňazovi, ale otvorene konali proti.

Znepokojený vývojom situácie pápež Ján Pavol II. v roku 1973 poslal generálnemu predstavenému (Pedro Arrupe) list, v ktorom „si želá, ba výslovne žiada“, aby jezuiti dodržiavali sľub lojality voči pápežovi, V septembri 1979 na medzinárodnom stretnutí jezuitských predstavených, Ján Pavol II. sa im musel so žiaľom a sklamaním sťažovať: „Vý jezuiti ste boli problémom pre mojich predchodcov, ako ste problémom pápežovi, ktorý vás oslovuje dnes“.

Zazlieval ich aktivitu a účasť v rozličných revolučných sociálnych hnutiach v Latinskej Amerike a v iných vývojových krajinách (napríklad tzv. „teológia oslobodenia“), ich svojský výklad rehoľných sľubov, pochybné názory o niektorých článkoch magistéria Cirkvi a pápežských dekrétach a pod. Sklamany pápež nariadil generálnemu predstavenému, aby odstránil z rehole sekularizmus a iné „poľutovaniahodné nedostatky.“

Keď náprava neprichádzala, v októbri 1981 Ján Pavol II. zasiahol veľmi razantne. Suspendoval pravidlá rehole a ustanovil svojich vlastných delegátov (Paolo Dezza a Giuseppe Pittau) a tí pod jeho autoritou vzali do rúk teologické a pastoraálne vedenie rehole.

Všetky tieto trampoty a konflikty sú podrobne zachytené v knihe dvoch amerických autorov: Peter McDonough a Eugene C. Bianchi: *Passionate Uncertainty; Inside the American Jesuits*, (Berkeley 2002) a predstavujú jednu z tých tienistých stránok pokoncilového vývoja, ktoré netvorí hrdú kapitolu moderných cirkevných dejín.

Kým sa toto dialo na Západe, na Slovensku Katolícka cirkev živila a trpela pod násilným terorom komunistických utlačateľov. Vieru udržiavala a nádeje živila podzemná cirkev, ktorej predvojom boli práve jezuiti. Vedúce postavy tohto boja boli jezuitskí tajní biskupi Hnilica, Korec, Kaľata a Dubovský.

Chvála Bohu, toto smutné obdobie je už za nami. Pápež Ján Pavol II. je dnes uctievaný na oltároch Katolíckej cirkvi ako svätec a jezuiti majú svojho člena na Petrovom stolci. Nech ho Pán Boh živí a Duch Svätý riadi v neľahkej a zodpovednej práci v duchu a v zmysle hesla jezuitskej rehole: *Omnia ad majorem Dei gloriam* – všetko na väčšiu slávu Božiu. A nech po tejto jeho slovenskej návšteve vzrastá vo veriacom ľude počet jeho obdivovateľov a znižuje sa počet jeho kritikov.

FRANTIŠEK VNUK

(Pokračovanie v nasledujúcom čísle)

Pápež František už po návšteve Slovenska na audiencii v Ríme prijíma dar - kópiu jedného z najstarších zvonov, nájdeného v Bojnjej

„Kto sa bude usilovať zachrániť si život, stratí ho, a kto ho stratí, získa ho.“ (Lk 17,33)

Politické ideológie sme doteraz zvykli deliť do dvoch táborov: pravicu a ľavicu. Obidva vychádzajú z odlišného ponímania postavenia človeka v spoločnosti a preferujú odlišné atribúty časných záležitostí. W. G. Summer, americký prívrženec pozitivistu Herberta Spencera v esejí *The Challenge of Fact* napísal: „Pokiaľ pozdvihneme nejakého človeka, musíme mať oporu, akýsi bod spätného účinku. V spoločnosti to znamená toľko, že pokiaľ jedného človeka pozdvihneme, zároveň iného zrazíme dole.“ Veril, že v spoločnosti sú možné dve alternatívy: sloboda, nerovnosť a prežitie najschopnejších alebo nesloboda, rovnosť a prežitie najneschopnejších. Prvý variant poháňa spoločnosť dopredu a podporuje jej najlepších členov, zatiaľ čo druhý vedie spoločnosť k úpadku a podporuje jej najhorších členov. Vlajkovou loďou egalitárstva je socializmus, vyjadrený kolektivismom a dominantným zástupcom variantu slobody je liberalizmus, vyjadrený individualizmom.

ZDANLIVÁ PROTIKLADNOSŤ IDEOLOGIÍ

Sú naozaj také nezmieriteľné ideológie, za aké ich vydávajú učebnice politológie a diela dominantnej politickej filozofie? Ideologická os: pravica – stred – ľavica nevytvára o rozdielnosti ich podstaty, ale len o niektorých akcidentských, o reálnom rozložení geopolitických síl a politických okolnostiach v danom období. Zaujímavé, krajiny pod prapúťou revolučného socializmu (komunizmu) boli v protiklade krajinám, v ktorých bol etablovaný liberalizmus a kapitalizmus, a istý čas stáli na opačných brehoch politického spektra, napríklad v čase tzv. studenej vojny. Po rozpade svetovej socialistickej sústavy v globalizovanom svete bez ohľadu na to, či vládne pravica alebo ľavica, dopláca na to volič, ktorý žije v ilúzii, že voľbami tvorí politickú moc. Robert Higgs v *Politickej teórii* strachu, tvrdí, že v pluralistnom politickom systéme „vládne tlupa usadených lúpežníkov zameraných na rozkrádanie verejných financií“. Ideologickú os tiež spochybňujú 30. a 40. roky XX. storočia. Liberalizmus napr. mníchovskou dohodou kooperoval s nacizmom. V druhej svetovej vojne zase revolučný socializmus reprezentovaný Sovietskym zväzom viedol vojnu s iným národným socializmom Tretej ríše po boku liberálnej Británie a USA. Aby to nespôsobilovalo nejasnosti a kompromitáciu idey komunizmu, že dva socializmy sa bijú, tak Josif Stalin flexibilne premenoval národný socializmus – nacizmus na fašizmus. Dodnes to spôsobuje pojmové nejasnosti.

Zmätko vyvoláva komunistická Čína, ktorá kruto potláča opozíciu, ale ekonomicky je liberálnejšia ako bruselský diktát noriem, tabuliek a kvót. Posledným klincom do pomyselných rakvých diverzity ideologickej osi je nástup nového svetového poriadku. Ten pozostáva z difúzií toho najhoršieho z troch

ideológií: komunizmu, liberalizmu a nacizmu. Za tridsať rokov od globálneho prevratu, ktorého súčasťou bola tzv. nežná revolúcia, pozorujeme do akej harmónie sa dostali tieto smery. Napríklad: z komunizmu sa preniesli tézy do kultúrnej oblasti: revolučný ľud sú sexuálne menšiny, proletariát, ktorý má povstať k svetlým zajtrajškom, nahradili lúpežné nájazdy migrantov. Suverenitu štátov nahrádza európska komisia. Z liberalizmu tu máme pokrivený pojem slobody – svojvôľa, vnútornú prázdnotu človeka a veľký zmätok v základných princípoch a strach, ktorý

potrebujeme pomoc religióznej filozofie, ktorá odhalila podstatu problému.

SEBAPOTVRDZOVANIE SUBJEKTU

Z hľadiska antropologicko-gnozeologického východiska sú socializmus a liberalizmus vybudované na rovnakom základe, a to predovšetkým na materialistickom subjektívizme. Vladimir Solovjov v *Kríze západnej filozofie* píše, že pochádzajú z jednej a tej istej dielne filozofa Georga W. F. Hegla: v pozdvižení ľudského

človeka. „Ak za základ všetkého je považované ľudské sebatvrdenie, tak najvyššou normou a princípom konania človeka je šťastie. To je najvyšší zákon. Na základe ľudskej podstaty tento nárok patrí všetkým. Tu narážame na neprekonateľnú prekážku, že dané usporiadanie spoločnosti na zemi to neumožňuje pre všetkých, jedni majú viac než druhí, menšina žije na úkor väčšiny atď. Menšina dosahuje svoje šťastie na úkor trpiacej väčšiny. Aby bolo možné dosiahnuť tento najvyšší cieľ – ľudské šťastie, je potrebné zlikvidovať daný spoločenský po-

demokracia v Amerike uvádza, že je tu „obava, aby človek nakoniec nestratil schopnosť užívať svoje ušľachtilejšie schopnosti a túžbou zlepšovať všetko okolo seba nakoniec sám seba nedegeneroval“. Preto Berďajev vo *Filozofii* nerovnosti tvrdí, že spotrebná mentalita meštiaka, liberála je rovnaká ako Marxovho proletára. Jeho výsledok je aktuálny: „Váš životný ideál je ideálom zvierat!“ Ak by populácia nežila v spotrebnom otročkom statuse, ale v statuse bytia, teda slobody, tak tí, čo v súčasnosti beztretno zasahujú do ľudskej integrity a pritom sa z toho

PETER GREČO

O spoločnom základe pre socializmus a liberalizmus

určuje život. Liberalizmus zákerne oklamal človeka, že to ide aj bez viery v Boha. Z nacizmu tu máme prísne organizovanie života. Organické a ontologické základy ľudského života nahradila totalitná organizácia každého detailu človeka a pribudlo monitorovanie súkromia. Plánovanie a vyhlásenie pandémie na jar roku 2020, brutálne nastolenie hygienickej, pružno-mäkkej totality vytvorili nový hybrid: neonacisticko-liberálny režim.

Delenie ideológií môžeme vnímať nielen ako ďalšiu konfúziu, ale aj klamlivý projekt z dielne osvietenскеj mysle. Veľmi skoro to pochopili Edmund Burke (*Úvahy o francúzskej revolúcii*) či Alfred de Musset. Ten po navrátení nedele a gregoriánskeho kalendára po spúšti „veľkej“ francúzskej revolúcie napísal: „Keď kedysi utláčateľ hovoril: «Mne patrí zem!» Utláčaný mu odpovedal: «Mne patrí nebo!» Ale čo odpovie teraz? Utláčaný dodal: «Dajte mi zem, pretože nebo je prázdne! Mne a všetkým, pretože všetci sme si rovní!» A utláčaný? Musel začať veriť v nebo na zemi, pokiaľ neexistuje raj, musel veriť vo svoj národ a vo svoju vlasť a triedu. Pokiaľ stratila cirkev svoju duchovnú silu, musel veriť v svojich vodcov, polobohov a prorokov sociálnej rovnosti, pokiaľ boli svätí iba drevenými figurkami bez záračnej moci. Potreboval milovať idey, pokiaľ bol Boh mŕtvy, a potreboval nenávidieť triedneho nepriateľa, pokiaľ bol diabol mŕtvy“ (*Spoveď dieťaťa svojho veku*).

Triáda filozofov kresťanského personalizmu: N. Berďajev, J. Maritain a E. Mounier popísali túto neschopnosť novovekého človeka udržať si elementárne individuálne a spoločenské atribúty slobody. Ak chceme pochopiť, prečo v dnešnej dobe súmraku civilizácie musíme znášať jarmo ideológie a technokracie zjednoteného socializmu (komunizmu a nacizmu) s prázdno-

poznávajúceho „ja“ na post bezpodmienečného princípu.

Predchádzajúce nábožensko-politické základy boli na Západe rozmetané náboženskými a politickými prevratmi posledných tristo rokov. Starý náboženský pohľad na svet v väčšiny vzdelaných ľudí stratil zmysel. Nebol už najvyšším princípom určujúcim životné normy spoločnosti. „Ľudové masy už ho považujú za akúsi neživú poveru, držiaca sa pri živote jedine vďaka zvyku a určitému spôsobu života,“ dodáva ruský mysliteľ. Keďže bol odmietnutý náboženský princíp, ľudia sa obracajú k filozofii, ktorá formuje nové princípy, politiku a životný štýl. Hegel ju dotiahol na vrchol logických abstrakcií. Avšak namiesto objektívnych podstat staršej metafyziky je za jedinú skutočnú súcno považovaný poznávajúci subjekt! Najväčší význam už nemá logická idea, ale subjekt, ktorý ju poznáva a ktorému patrí. Vlastnou podstatou subjektu je jeho sebatvrdenie, a teda vôľa. Z tohto pohľadu, ako brilantne ukazuje Solovjov, si najväčší význam uzurpuje človek – jeho subjektívne a relatívne bytie. Tento prechod všeobecného a veľkého významu urobil Heglov žiak L. Feuerbach. „Ľudská bytosť“, hovorí je „najvyššia bytosť“. „Hoci náboženstvo za najvyššiu bytosť považuje Boha a pozerá na neho ako konkrétnu bytosť, v skutočnosti je to len ľudská bytosť.“ Z toho vyplýva nutnosť celosvetového historického prevratu, ktorý spočíva v tom, že odo dnes už nebude pre ľudí Bohom Boh, ale človek.

Feuerbachovo krédo Boha iba ako obrazu ľudskej projekcie transformuje na božstvo všeobecného ľudstva premietnutého na onen svet: „Namiesto viery nastúpi nevera, namiesto biblie rozum, namiesto náboženstva a cirkvi politika, namiesto neba zem, namiesto modlitby práca, namiesto pekla materiálna bieda, namiesto kresťana

riadok a nahradí ho novým, aby sa nárok na šťastie mohol realizovať všeobecne. Nastolenie celkového blahobytu – to je úloha socializmu. Ale pokiaľ je najvyšším ľudským princípom sebatvrdenie subjektu, tak v skutočnosti – pre každého jednotlivého človeka, je to jeho vlastná sebarealizácia. Najdôležitejšie je len jeho vlastné šťastie. Čo je v podstate egoizmus. Avšak ten je popretím socializmu. Jemu predsa ide o ukojenie blaha pre všetkých. Tak socializmus je vnútorné konfliktujúce. Rečou Evanjelia: „Ak je kráľovstvo vnútorne rozdelené, rozpadne sa“ (Mk 3, 24 – 25).

EGOIZMUS A INDIVIDUALIZMUS

Pripusťme, že egoizmus môže burcovať zbeďačenú väčšinu, aby povstala a zmenila svoje postavenie a spoločenské zriadenie, ale vôbec nie s cieľom ustanoviť všeobecnú rovnosť a blahobyť – toto predsa egoistu nezaujímá. Naopak, egoizmom každý využije túto spoločenskú zmenu napr. revolúciu na zlepšenie svojho vlastného života. A tak namiesto usilovania o všeobecné blaho bude každý sledovať svoj vlastný cieľ na úkor druhých: človek človeku sa stane vlkom, argumentuje Solovjov. Socializmus nutne prechádza do individualizmu. Jeho najlepším teoretikom je Max Stirner: „Žijem pre seba a všetko robím pre seba!“ Feuerbachovu tézu, že najvyšší je človek, Stirner v diele *Der Einzige und sein Eigentum* radikalizuje a hovorí, že najvyššie je ľudské „ja“. Nečudo, že Nietzsche v diele *Tak hovoril Zarathustra* prichádza s pôsobivým hlásaním nadčloveka, ktorý je zmyslom zeme a v Radostnej vede ohlásil smrť Boha.

Alexis de Tocqueville pozoroval tento antropologický obrat k subjektu a ešte skôr ako Solovjov upozornil, že sebestvo, individualizmus v spojení s úsilím o blahobyť, šťastie, nesú v sebe sebadeštrukčné prvky. V diele

smejú, by si to nemohli dovoliť.

Socializmus, pretože je založený na egoizme a individualizme, a tie sú vybudované na sebatvrdenom subjekte, je totožný s liberalizmom, ktorý má tie isté východiská. Rozdiel je „len“ v aplikovaní a prevádzaní sociálneho inžinierstva liberalizmom a socializmom a ich spoločensko-dejinnými mutáciami v štátnych režimoch a formách vlády. Hegel, ktorý z filozofie urobil mágiu, a z ktorého dialektikou nastupuje vo filozofii vek nepoctivosti, sa podľa K. Poppera (*Otvorená spoločnosť a jej nepriatelia*) stáva spájajúcim článkom medzi Platónom a moderným totalitarizmom, plodí Marxa, ktorý jeho intelektuálne inžinierstvo prepracoval do systému sociálneho inžinierstva s nevyočítateľnými dôsledkami pre XX. storočie. Škoda, že Popper svoju víziu otvorenej spoločnosti postavil tiež len na tých istých princípoch, ktoré kritizuje. Politickí filozofi liberalizmu abstrahujú od zla prítomného v človeku a vidia len slobodu, ktorá je mechanická v tom zmysle, že človek sa môže rozhodovať bez ohľadu na mravné dôsledky a finalitu. No zlo neprestalo byť prítomné ani v človeku, ani v spoločnosti a liberalizmus ho vyriešil v duchu Popperovského hesla: „Rob, čo chceš, ale nesiahni na slobodu druhého“.

Berďajev nadviazal na Solovjovove tézy a konštatuje, že oba smery vyrastajú z rovnakej pôdy. „Hrôza z vlastnej osamotenosti, proces vykorenenia človeka z transcendentného základu – započatého v humanizme a ponechanie človeka na seba samého, najhlbšie rozdelenie ľudí sa odzrkadľuje v liberálnom individualizme. A tak socializmus reaguje na tento najhlbší rozpad ľudského spoločenstva tým, že podsúva mase myšlienku násilného riešenia tejto situácie. Stáva sa tak odvrátenou stranou liberálneho individualizmu“ (*Zmysel histórie*).

ČLOVEKOBŮŽSTVO A JEHO NIEKTORÉ DŮSLEDKY

Keď antropologizmus zavrhol objektívnu realnosť v teórii, zavrhne v praxi všetky objektívne mravné princípy. Jediným životným princípom sa stáva – podľa brilantnej argumentácie Solovjova – bezpodmienečný, výlučný individualizmus: žijem pre seba – som boh. Socializmus a liberalizmus sú takto ideologické dvojčatá, každé realizuje vlastný príbeh na svetovom javisku, v ktorých „koluje krv“ absolutizovaného ľudského subjektu. Trvá na absurdite západnej civilizácie – kultúry, pretože „prerušila explicitný vzťah k Absolútnu, a prehliada súvislosť, že tento vzťah je vnášaný do všetkých oblastí od tej chvíle, kedy sa toto Absolútno zjavilo v histórii a vteľilo v Ježišovi Kristovi.“ Vo svojom diele O múdrosti ide dokonca až tak ďaleko, že takúto civilizáciu a v nej jedincov nazýva bytosťami nenormálnymi a nestvorami!

Besnenie zbožstveného sebatvrdzujúceho Heglovho subjektu v západnej civilizácii dosiahlo apokalyptickej podoby v 20. storočí: dvomi svetovými vojnami v priebehu jednej generácie a exportom socializmu z Nemecka do Ruska. Hedonizmus a materializmus vytvorili rečou Jána Pavla II., „kultúru smrti“. Súčasná euroatlantická civilizácia prevádzkuje autogenocídu, ktorá na rozdiel od priemyselného likvidovania človeka v druhej svetovej vojne sa deje latentne „v rukavičkách“ pod ideologickou strechou falšných téz humanizmu. Ľudské práva hrozivo presahujú prirodzenosť človeka a stávajú svojvôľou politickej moci. Arthur Schopenhauer výstižne Heglov koncept stotožnenia bytia s ničotou ohodnotil ako „blábotanie bláznivých slov bez rozumu“. M. Stirner symptomaticky zavrhuje: „Všetko právo a všetko opodstatnenie vyvodzujem sám zo seba: mám právo na všetko, čo je v mojej moci.“

Nacistický a bolševický režim moc individua výrazne redukuje a reguluje v prospech „vyššej rasy, morálky, či triedneho vedomia“. Liberálny režim najprv hranice moci jedinca stále posúval do absurdných rozmerov: dnes sa legalizuje marihuana, zajtra kokain, dnes usmrtime starčeka v rámci eutanázie, zajtra duševne chorého nesvojprávneho na psychiatrii atď. Dosiaľhol zrovnanie homosexuality s heterosexualitou, dnes pracuje na dekriminalizácii pedofílie. Zajtra sa môže stať, že muža, ktorý sa správa ako muž, a ženu, ktorá sa správa ako žena, niekto pod hrozbou sankcie upozorní, že on je príliš mužský a ona príliš ženská.

Tzv. covidovou pandémiou samovoľne liberalizmu dosiahla svoj vrchol a transformoval sa do novej podoby nacizmu a komunizmu. Rýchlo sa zrútila tzv. občianska spoločnosť, za ktorú „Popperovci“, teda Sorošové mimovládky nie tak dávno bojovali. Razom degradovalo vzdelanie, služby, domáce firmy a cirkev odovzdala svoju slobodu tyranskému štátu. Vždy sú to len dejinno-spoločenské metamorfózy absurdity Heglovho „sebatvrdzujúceho ja“, čo je v podstate ľudská pýcha. Často pertraktovaný výrok, že „západný svet vyznáva hodnoty života“ je kliše

rovnako, ako keby sme to tvrdili o islame. Filozofia personalizmu celý proces ateistického humanizmu žaluje, že je v jeho podstate proti človeku. Pojem „človekobožstvo“ je preto proces kolektívnej a individuálnej dehumanizácie, usudzuje Berdajev.

Nemýlil sa Solovjov, keď v demaskovaní západnej civilizácie už v roku 1874 poznamenal: „Jediný spôsob ako zachrániť svoje sebatvrdzovanie, demonštrovať svoju nezávislosť pred prírodnými silami, je samovražda.“ Seba-deštruktívne správanie jedincov postmodernej éry: vzostup samovrážd a rôznych závislostí podľa V. E. Frankla znamená nástup skutočnej epidémie tzv. noogénnej neurózy, t. j. z nedostatku zmyslu. Kňazov a sponď nahrádzajú osobní psychológovia a psychiatri. Tí však problém zmyslu nedokážu riešiť. Každá individualita si musí priznať, že jej moc je limitovaná a v tom je sebatvrdzovanie celého individualizmu. Téma, že pre seba som bohom, sa mení v nepeknú iróniu, ktorú pre našu dobu anticipoval J. W. Goethe vo Faustovi: „Veľký boh je ukrytý v mojej hrudi, moju dušu uvádza v úžas a chvenie, v mojom vnútri vládne bez zbytku, ale vo vonkajšom svete nič nemôže.“

PARADOX EVANJELIA – CESTA K ŽIVOTU

Ak egoizmus a individualizmus odmietame vo filozofickom aj v spoločenskom prevedení, čo navrhujeme? Liberalizmus a socializmus tým, že vychádzajú z neohraničeného egoizmu a individualizmu, nemôžu priniesť človeku opravdivú slobodu. Skutočná ľudská spoločnosť sa môže skladať iba zo slobodných osôb. Ak má byť ľudská bytosť dotiahnutá do plnosti, potrebuje skutočnú slobodu, tá však nemôže byť mimo Boha, ona náleží jedine Bohočloveku, vysvetľuje Solovjov (Duchovné základy života). Potom, čo ľudstvo navštívilo Bohočlovek, spása – záchrana zasiahla hmotu i ducha, zasiahla človeka v jeho celistvosti a v súvislostiach sa dotýka myslenia, činnosti, poznania, osobných a spoločenských túžob každého človeka i celého ľudstva. Aby sa obrodilo celé ľudstvo, musí kresťanstvo preniknúť nielen jeho osobné, ale aj spoločenské zložky. Bohoľudské spojenie sa týka individuálnej aj kolektívnej obnovy.

Kresťanská antropológia učí, že človek potrebuje Božie vedenie. Tak Otec „s nami zaobchádza ako so synmi“ (Hebr 12, 7). Syn sa zjavuje ako Dobrý pastier a ovce

„poznajú jeho hlas“ (Ján 10 kap.), a bez ktorého nemôžu „nič urobiť“ (Jn 15, 5). Duch Svätý prichádza na pomoc našej slabosti (Rim 8, 26). Osvietenci však vyhlásili človeka za dospelého a autonómneho, čím túto božiu pedagogiku obrátili naruby. Človek je podľa nich schopný sám riadiť svoj osud a byť si normotvorcom.

Naša odpoveď je v otočení humanistických princípov naruby. Ježiš predsa učí: „Kto miluje svoj život, stratí ho, a kto svoj život nenávidí na tomto svete, zachráni si ho pre večný život“ (Jn 12, 25). Nenávidieť znamená poprieť svoje sebatvrdzovanie – egoizmus.

My dnes z úst kresťanských náboženských „vodcov“ počujeme o opaku, akoby ochrana života a hygienické pravidlá, ktoré zdefinovali a vytýčili bohoborecké vlády, boli najvyššou hodnotou. To je antikristovská redefinícia reality: zdravie v ich ponímaní je choroba, život je smrť, vakcína je sloboda. Témy o spoločenskej zodpovednosti, ktoré hlásajú, sú presným opakom zodpovednosti, zdravia, života. Desivé, že aj samotná oficiálna cirkev na to pristúpila a poprela Boha ako najvyšší princíp: „Ja som Pán, tvoj Boh. Nebudeš mať nijakých iných bohov okrem mňa, aby si sa im klaňal.“ Démon covidu vypustený mocnými

a pyšnými popieračmi Boha, démon strachu a otroctva musí byť premožený a zrúcaná idolatria ateizmu.

Slobodu paradoxne nájdeme, keď ju stratíme, keď ju vložíme do veľkej Božej slobody. Slobodu nám na kríži vydýchnutím Ducha daroval Kristus. Pravá kresťanská tradícia učí na príkladoch tisícov skutočných svätých, ako sa oni dokázali zrieknuť svojho sebatvrdzujúceho ja, svojho sebeckva. Nie „veľký Boh“ vo mne, ale Duch svätý prítomný v osobnosti, toto je skutočný humanizmus. Len Kristom oslobodený človek (Jn 8,36) môže v tejto dobe zlomu vzdorovať tyranii sprava a zľava, spredu i liberálne zákerné – od chrbta. Arcibiskup Viganò, neformálny vodca kresťanstva, nás práve v dôsledku paradoxu Evanjelia vyzýva: „Neposlušnosť voči nelegitímnym a tyranským diktátorm občianskej autority a rozhodný odpor voči diktátorm cirkevnej autority, ktorá vystupuje ako spolupáchateľ pekelného plánu Nového svetového poriadku“ (Libera nos a Malo).

Ak mocou Ducha budeme mať odvahu uskutočniť pre osvietenecký rozum nepochopiteľný paradox, sme sme dúfať vo veľké Bohoľudské finále: „Ale oni nad ním zvíťazili pre Baránkovu krv a pre slovo svojho svedectva; a nemilovali svoj život až na smrť“ (Zjv 12,11).

Vitaj, Slovenský časopis historický

Demokratické médiá nás každým dňom krmia zmesou negatívnych až depresívnych informácií. Osobitne v posledných mesiacoch nastalo doslovné vymývanie mozgov (brainwashing) covidovovakcinačnou propagandou. Nečudo teda, že bežný občan sa nedozvie prakticky nič podstatné z kultúry, nič o nových archeologických či historických poznatkoch. Ani to, že sa u nás zrodil nový časopis. Vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov vyšlo v týchto dňoch prvé číslo vedeckého časopisu s názvom Slovenský časopis historický. Predsedom redakčnej rady je známy historik prof. Martin Homza. Časopis vydáva nadácia Pro Patria, ktorú založili historik Anton Hrnko a sociológ Igor Laciak, ktorý je aj jej správcom. Cieľom nadácie je všestranne podporovať slovenský národný život a slovenské osobnosti, ktoré sa zaslúžili o slovenský národ a slovenský štát. V tomto roku nadácia prvýkrát udeľovala výročné ceny významným predstaviteľom slovenskej kultúry: spisovateľovi Antonovi Hykischovi, prof. Petrovi Labašovi, akad. maliarovi Ondrejovi Zimkovi a in memoriam spisovateľovi a novinárovi Romanovi Kaliskému.

Možno si ktosi položí otázku, prečo práve dnes? Aký to má zmysel vydávať časopis, keď „všetko je na webe“, keď ľudia po papierových publikáciách už nesiahajú. A tí, ktorí chcú odborne publikovať, majú predsa priestor v existujúcich časopisoch. Otcovia myšlienky časopisu, ako aj jeho spolutvorcovia, autori, však dobre vedia, čo robia. V súčasnosti niet prchavejšieho média než internet. Môže slúžiť na prenos, no nie na uchovávanie informácií. Globalisti totiž cenzurujú a blokujú už nielen sociálne siete, „nevhodné“ internetové stránky, ale aj obyčajnú súkromnú mailovú komunikáciu. A vyzerá to tak, že cenzúra na internete sa bude čím ďalej tým viac zhoršovať. Oproti tomu papier je médiom, ktorého trvácnosť je neodškriepiteľná, vydrží stovky rokov. A ako nás učí skúsenosť z obdobia predošlej komunistickej totality, aj tzv. indexová literatúra, ktorá bola vyradená z knižnice a skartovaná, spravidla prežila v súkromnej držebe...

K týmto, takpovediac technickým dôvodom, pribúda ešte jeden dôležitejší, možno povedať rýdzo slovenský motív. Totiž, na Slovensku je veľkou raritou, aby bol časopis slovenský aj svojim duchom. Práve Slovenský časopis historický má ambíciu takým byť, no pritom nezľaví z odbornej úrovne. Tieto zámery stručne no jasne objasňujú už dva vs-

tpuné texty. V prvom, Slovo na cestu, nedávno zosnulý nestor slovenskej historiografie, profesor Richard Marsina, približuje čitateľom podmienky, za akých sa vyvíjala slovenská historická veda v minulom storočí.

Slovenskí historici museli v podmienkach československého štátu zväzdať zápas o také samozrejme veci, akou je predmet slovenských dejín. Neskúmali a neprednášali sa slovenské, ale československé dejiny. A to aj napriek tomu, že subjekt (nositeľ) československých dejín neexistoval. Nejestvoval československý národ. Už po obnove ČSR a nástupe komunizmu v roku 1945 nastala aj výrazná ideologická indoktrinácia. „Slovenské dejiny sa v rámci tzv. československých dejín stali regionálnymi, ich zmyslom sa stali slovensko-české (československé) vzťahy. Na tejto ideologickej zdeformovanej podobe našich národných dejín vyrástli početné generácie slovenských historikov, ktorí naďalej ovplyvňujú aj súčasnú slovenskú historiografiu.“

Možno povedať, že ako boli Slováci pod dvojím politickým útlakom, Prahy aj Moskvy, bez vlastného štátu, pod dvojím tlakom bola aj slovenská historiografia. Bola uväznená v marxisticko-leninskej ideológii a zároveň aj v klietke s názvom „Československo“. Obe boli nespochybniteľné a nebola prípustná ani najmenšia kritika. Pád komunizmu v roku 1989 priniesol len čiastkové zmeny. Marxistické poučky boli síce prekonané, no český pohľad na našu minulosť naďalej dominuje. Vidno to v kultúre, politike, publicistike, ale i v rovne vedeckých inštitúcií na Slovensku, vrátane Matice slovenskej, na pôde ktorej historický výskum už vlastne nejestvuje.

Všeobecný obdiv k cudziemu a nechut', ba až odpor k národnému, sa u nás stal akýmsi trvalým javom, na ktorom nič nezmenil ani vznik samostatného Slovenska. Je to veľkým problémom, ktorý zaťažuje aj našu historiografiu. Ako píše v úvode 1. čísla profesor Marsina: „Niektorí historici si socialistický internacionalizmus pragmaticky nahradili liberálnym kozmopolitizmom a so svojimi žiakmi a nasledovníkmi pokračujú vo svojom večnom ťažení proti slovenskému buržoáznemu nacionalizmu, z ktorého vyradili len slovo buržoázný.“

Tento ťažko pochopiteľný (a u iných národov ťažko predstaviteľný jav) si uvedomuje aj jeden z blízkych spolupracovníkov profesora Marsinu, Dr.

Anton Hrnko, ktorý v súvislosti s nepriaznivým stavom našej historiografie konštatuje, že mnohí publicisti z „neochoty akceptovať nový štátotvorný stav nielenže prítvrdzujú svoje československé postoje, ale vracajú sa aj k dávno prekonaným hungarofilskými koncepciami, najmä v terminologickej rovine.“ Ba čo je ešte horšie, história sa používa ako nástroj na ponižovanie národa. „Slováci namiesto toho, aby svoje dejiny vysvetľovali a zaraďovali ich do kontextu danej historickej doby, sa svojimi dejinami bičujú. Dokonca sa hlásia aj k takým udalostiam, s ktorými náš národ nemal nič spoločné, najmä keď sa dá nimi bičovať slovenské národné povedomie.“

Preto Hrnko považoval, aj so svojimi spolupracovníkmi, za „nanajvyš dôležité“ vytvoriť pre historikov novú, slobodnú platformu na publikovanie tém zo slovenských národných dejín, ako aj zo slovenského sveta. „Chceme byť komplexným vedeckým časopisom, ktorého autori pristupujú k dejinám sine ira et studio.“

Spomeňme ešte krátko obsah prvého čísla časopisu Slovenského časopisu historického. Okrem spomínaných úvodných príspevkov R. Marsinu a A. Hrnka, sa Martin Homza vo svojej štúdií venuje svätoplukovskej tradícii vo vzťahu k vzniku Kyjevskej Rusi; Eva Frimková slovenskej tematike v dielach na Slovensku pôsobiacich humanistov; Marta Dobrotková vydavateľskej činnosti Spolku Sv. Vojtecha do roku 1939; Emília Hrabovec osobe nášho národného mučeníka Matúša Černáka a jeho politickým aktivitám po roku 1948; Martin Vašš aktivitám spisovateľa a maliara Milana Thomku Mitrovského a Martin Lacko obetiam prokurátora Antona Rašlu. Ján Bobák prináša zaujímavú analýzu spomienkového dokumentu – memoárov Júliusa Verčika, jedného zo zakladajúcich členov komunistickej strany. Číslo dopĺňa aj osem recenzií (autori Marcel Mihálik, Peter Sokolovič, Miloš Marek, František Vnuk, Jozef M. Rydlo, Tomáš Černák, František Skovajsa) a napokon kronika udalostí obsahujúca nekrológy za historikmi, ktorí nás v poslednom čase opustili, resp. zdravice jubilantom.

Za počín vydávať nový historický časopis možno Dr. Hrnkovi, Dr. Bobákov a ďalším, ktorí sa o vznik prvého čísla zaslúžili, len poďakovať a oceniť ho. A dúfať, že časopis sa v tejto nepriaznivej dobe udrží a každé svoje číslo naplní kvalitnými príspevkami, ktoré prehĺbia a obohatia naše poznania.

MARTIN LACKO

Profesor Dr. Ing. Jozef Tomko, DrSc. bol jedným z najznámejších slovenských odborníkov v oblasti chémie. Absolvoval Fakultu chemicko-technologického inžinierstva SVŠT v Bratislave. Potom pracoval v Štátnom výskumnom ústave poľnohospodárskom v Bratislave, vo Výskumnom ústave liečebných a farmaceutických závodov a potom v Chemickom ústave SAV. Naposledy na Farmaceutickej fakulte UK, kde bol v roku 1973 menovaný za riadneho profesora farmakológie. V r. 1966 – 1967 pôsobil ako hosťujúci profesor na Ohio State University Columbus v Ohio, USA.

Bol uznávaným odborníkom v oblasti štruktúry prírodných látok. Napísal viac ako stovku vedeckých prác. Je tiež autorom celoštátnej učebnice farmakológie a nositeľom mnohých ocenení a vyznamenaní.

Na sklonku života sa prof. Tomko angažoval aj v jednej z dvoch organizácii politických väzňov, KPVS, a to od roku 2000.

Zomrel v Bratislave 20. februára 2014. Odpočíva v rodnom Bobrovci na Liptove.

Rozhovor historikoa Martina Lacka s Prof. Tomkom sa uskutočnil v Ústave pamäti národa 23. mája 2012. Následne bol rozhovor upravený do formy ucelenej, i keď krátkej spomienky Prof. Tomko text autorizoval. Zverejnenie však odkázal až na čas po svojom úmrtí. Preto ho prinášame až dnes, s odstupom deviatich rokov, v predvečer jeho nedožitej storočnice.

Ja pochádzam z Bobrovca. Narodil som sa tam 12. decembra 1921. V rodnom liste mám síce uvedené ako rodisko Pavlovu Ves, ale v skutočnosti to bol Bobrovec. Po ľudovej škole som absolvoval gymnázium v Liptovskom Svätom Mikuláši.

Keď som mal 18 rokov, v decembri 1938 boli voľby. Pri tejto príležitosti bolo vyhlásené, že obce, ktoré sú za autonómne Slovensko, budú pod bielou zástavou. Tak viem, že išli u nás jedného komunistu prosiť, aby nehlasoval proti, aby bola celá dedina „za“... Viem, že vtedy bolo skutočné nadšenie za Slovensko. Hoci v niektorých obciach – napr. na Boci, vo Vrbici – neboli tomu naklonení, ale celkovo väčšina Liptova bola za...

Ružomberok bol katolícky. Mikuláš väčšinou evanjelický, bolo to malé mestečko, asi päťtisícové. Niektorí, čo boli takí tvrdí evanjelici, napr. Rudo Mrlian, literát, vravieval, že „Liptov je len po Mikuláš“... Teda že uznával len ten horný Liptov. Biskup Šenšel podobne.

Bobrovec bola katolícka dedina, taká bašta. Raz tam aj ktosi obrátil tabuľku obce a miesto „Bobrovec“ napísal „Katolítkovo“. Takže isté trenice tam bolo cítiť. Lebo keď boli jarmoky, tak z tých susedných dedín kravu alebo koňa do Bobrovca nevzali. Taká ignorancia trocha. Ale Bobrovčania inde chodili.

VYSOKOŠKOLSKÉ ŠTÚDIUM V BRATISLAVE

V roku 1941 som sa zapísal na Vysokú školu technickú v Bratislave, odbor chemicko-technologické inžinierstvo. Vysokú

školu technickú Slovensko dlho nemalo, bojoval za ňu aj Hlinka. Nakoniec ju v 1937 spravili v Košiciach. Keď potom o rok Košice zabrali Maďari, školu presunuli do Martina a potom do Bratislavy. Chémia tam začala až v 1940 roku, zásluhou prof. F. Valentína. To bol zakladateľ modernej slovenskej chémie. Bol žiakom prof. Votočka v Prahe, a istý čas bol aj v Paríži, takže mal prax. Po vojne bol však prenasledovaný a dlho sa o ňom nespomalo hovoriť.

Zápis bol vtedy veľmi drahý. Zarobených som mal 2 000 korún, zápis stál síce len 200 Ks, no za laboratórne cvičenia som musel zaplatiť až okolo 2 000 Ks. Chémia

PROF. JOZEF TOMKO

ako odbor bola drahá, lebo tam bolo drahé laboratórne vybavenie. Tam sa muselo platiť – a šetriť. Štipendium bolo veľmi dobré. Keďže som pochádzal zo šiestich detí, dostal som maximum, 350 korún. Vo Svoradove som platil za izbu a stravu dokopy 300 Ks, takže 50 korún mi ešte ostalo. Potom my, mimobratislavskí chlapci, keď sme cestovali na veľké sviatky či prázdniny domov, išli sme s tzv. svedectvom chudoby na ministerstvo dopravy a tam sme dostali zadarmo lístok na rýchlik. Musím povedať, že toto sociálne cítenie (štátu) mi dobre padlo.

Raz, asi v 1943, prišiel na Svoradov pán prezident Tiso. Hovoril, že ľudia ho unúvajú, že kedy bude už koniec vojny. A on hovorí, že to nevedia ani tí, čo ju začali. Oslovoval nás „synovia moji“ a povzbudzoval do ďalšieho štúdia.

Členstvo v Hlinkovej mládeži nebolo vtedy povinné, ani ja som nebol členom. Nikto nás nenútil... To nebolo ako za socializmu (v pionierskej organizácii či SZM), že „účasť je dobrovoľná, ale kontrolovaná“...

Náklady na Svoradove medzi študentmi boli v tom čase, môžem povedať, proslovenské. Raz sa to ukázalo. V Šuranoch sa čosi stalo, už neviem presne čo – asi v 1942 roku to bolo. Ktosi prišiel s tým, že Maďari tam bijú Slovákov a hneď sme išli do ulíc demonštrovať! Šaňo Mach potom na nás poslal políciu na koňoch, tí nás rozohnali...

Celkovo môžem povedať, že sa mi študovalo dobre – až do povstania.

S vojnou som sa prvýkrát stretol až počas bombardovania Bratislavy, teda v júni 1944. Dovtedy som prakticky nevedel, čo je vojna.

Počas bombardovania aj pri poplachoch sme utekali do tunela. Raz sme boli zas v pivniciach pod kinom Slovan, pri Manderle. No keď sme videli, že po tých náletoch je už horšia situácia, každý z nás sa bral domov. Aj ja som sa

vrátil do rodnej obce. Škola akože fungovala, ale to štúdium bolo už nanič, chodili prakticky len kopať zákopy... Mňa však nik nevolal, nik si ma akosi nevšimol. Našťastie... To bol ten zimný semester 1944/1945. To bol taký nanič semester.

My sme boli Tisovi a Slovenskému štátu veľmi vďační, že môžeme v mieri študovať. Všade naokolo boli vojnové pomery. No keby sme boli napr. pod Maďarskom, všetci by sme museli rukovať... To boli, skutočne, zo všetkých režimov a období čo som prežil, moje najkrajšie roky. Nešlo však len o mňa a moje skúsenosti. V Slovenskom štáte si

skromných obyčajných občanov ostalo len v ušiach niektorých ich súčasníkov...“

Tak títo dvaja chudáci vtedy prišli o život... Varečka bol výhybkár, Kmeť krčmár v Pavlovej Vsi. Možno v Trnenci ich umučili? To už nik nezistí. Ktovie, kto ich udal, za čo... A hovorím, aj tohto richtára Izidora Triznu by boli chytili a podobne zabili, umučili, ale zachránil sa u nás... A dnes si na to už ani nik z tej Pavlovej Vsi nespomenie, nik to nevyšetruje...

Potom partizáni, čo mali sídlo na Žiari, zastrelili aj môjho kamaráta Viktora Grúňa, Bobrovčana. On bol ročník asi 1919. Najprv ho vytĺkli, zbili, že prečo nenarukoval

Slavoš Rusina a ďalší, možno desiat) išli do hôr, mysleli si, že tam prečkajú jednu-dve noci, front zatiaľ prejde. Boli tam z obavy, aby ich neodviedli Nemci. No front sa zastavil. V hore ich potom objavila nemecká hliadka a podnes ani nikto nevie, kde ich zastrelili, kde je ich spoločný hrob...

Jedného dňa na Bobrovec zaútočili vojaci čsl. armády. Nemci s Maďarmi však spravili protiútok a tak obec ostala v nemeckých rukách. Po útoku ostalo v obci aj niekoľko ranených vojakov z čsl. armády. Dvaja mládenci, Rudolf Tkáč a Karol Machaj, viezli na saniah niektorých do nemocnice v Palúdzke. Chcel som aj ja ísť

Spomienky na Slovenskú republiku a vojnové udalosti na Liptove

Slováci uvedomili, že sú sebestační, že sú schopní. Skrátka vzrástlo sebavedomie.

POVSTANIE A FRONT

Na Liptove to bolo koncom vojny veľmi komplikované, ak nepoviem tragické. Poviem Vám jednu takúto skúsenosť, ktorej som bol osobným svedkom. Prečítam stať z môjho zápisníka:

„Bola mrazivá januárová noc. Na Liptove ozaj poriadne mrzne. Pri splne mesiaca možno aj -20°C. Niektorá búcha na dvere. Kto je tam, pýtam sa. Ujo Izidor z Pavlovej Vsi, otvor Jožko! Celý zmrznutý, len pomerne ľahko oblečený vojde do pitvora. Rýchlo teplý čaj. Čo sa stalo, ujo? Prišli partizáni, vzali pána Varečku, aj pána Kmeťu, a jeden z nich mi povedal, že hľadajú aj richtára. Nevracal som sa už domov, ale hybaj do Bobrovca k vám. U nás sa ohrial, prenocoval, a na druhý deň sa vybral k sestre do Ružomberka, u ktorej prežil tieto strašné časy. Aký bol osud pána Varečku a pána Kmeťu, len z povestí o ich mučení a hroznej smrti obidvoch týchto

s nimi. Našťastie, moja dobrá mama ma nepustila. Povedala mi, že koňom aj tak nerozumiem a oni si sami poradia. Cestou ich potom zastavila nemecká hliadka. Oboch povinných chlapcov zastrelili. Až po prechode frontu ich našli zahraných a pochovali potom na cintoríne...

Najprv sme sa skrývali po pivniciach. No a keď sa front stabilizoval, koncom januára či vo februári, Nemci dali oznam, že kto sa neprihlási na ich komande, bude odstrelený. Tam som sa musel prihlásiť aj ja. Lebo potrebovali chlapcov na roboty.

Raz nás mladých zhromaždili v škole a odviedli do Ružomberka. Naše veľké šťastie, že nás neodviedli mimo Slovenska. Spomínam si, ako ženy na stanici v Púchove lamentovali: „Kam tých chlapcov v tomto zvratom nákladnom vagóne vezú!“ V Trenčíne sme potom chodili kopať zákopy.

Keď sme zistili, že na vrátnici v kasárňach už nie je nemecká hliadka, vzali sme svoje batohy a osobným vlakom sme sa dostali do Žiliny. Ďalej sa už nedalo, lebo front bol zhruba na Martinských holiach.

V Žiline u rodiny som prežil bombardovania a prechod frontu. Spali sme v jednej pivnici. No a jednému zo susedov hovorím: „Schovajte si tie hodiny, lebo prídete o ne!“ Ja som si svoje schoval, lebo som už mal „frontové skúsenosti“ z Liptova. No ale ten mi hovorí: „Čo to vravíte? Ohovárate našich osloboditeľov? Zajtra idem na Mestský úrad vás udať!“ V noci prišiel opitý sovietsky vojak a hodinky susedovi vzal. Nepomohli ani výhovorky, že je to svadobný dar. Vojak mu povedal: „Ja som ťa oslobodil a ty mi nechceš dať časy!?!“ Na druhý deň prišiel ubiedený, že mu ich zobrali, úplne nekompromisne. Ja som sa ho potom ironicky spýtal, či ma ešte chce ísť udať...

Slogan „davaj časy“ bol vtedy pri stretnutí vojaka s civilom priam ako všeobecný pozdrav. Niektorí

sovietski vojaci ich mali popripínaných aj niekoľko... A potom veľa takých úsmevných historiek kolovalo. Vraj prišli k jednému bačovi a pýtajú sa „koľko časov“. Bača zapichol palicu do zeme a podľa tieňa odhadol – o päť minút dvanásť! Tak tú palicu že mu hneď zobrali!

Veľmi sme sa pohoršovali, keď sme sa dozvedeli, že z Mikuláša odvieďli aj starú pani Kürzovú. Mali železiarsky obchod, ona mala pre nás deti vždy nejaké cukriky. Mali sme ju radi. I keď nám bolo veľmi ľúto, že ju odviezli, nik z nás vtedy ani netušil, že našich spoluobčanov odvádzajú len z rasevej nenávisti a tak surovo vraždia v plynových komorách...

Je ešte zaujímavé, že v obchodoch bol cukor (bez lístkov, navoľno) až do konca vojny, a to po úradných 10 korún. Pritom na začiatku Slovenského štátu bola núdza o múku, no potom sa to stabilizovalo.

POVOJNOVÉ OSUDY

Po fronte som sa vrátil do Bratislavy, v 1946 som došľudoval, ale štátnicu som mal až v januári 1947.

Pamätám si na voľby v máji 1946. V Bratislave to bolo vtedy búrlivé. Väčšina študentov bola proti komunistom. Svoradovčania zorganizovali takú protikomunistickú manifestáciu, kde skandovali „chceme tu mať kúsok raja – komunistov do Dunaja!“ KSS mala číslo 3 – tak pod električku trojku nakládli oheň! Bezpečnosť potom tú demonštráciu rozohnala, dokonca strieľali do demonštrujúcich. Dokonca Husák osobne prišiel na aute s tými bezpečákmi, hoci on sám predtým býval na Svoradove...

Represie po roku 1948 mňa osobne našťastie obišli. SAV bola veľké šťastie, tá ma ukryla, ako aj mnohých iných. Pritom som nebol nikdy partajný. V 1950 som robil doktorát z technických vied. V roku 1973 som sa stal profesorom na Farmaceutickej fakulte, ale neskôr, ako som mal, pretože ako partajného ma nechceli k profesúre pripustiť.

Zato môj švagor prof. Rudolf Jurík si toho od komunistov vytrpel mnoho, bol úplne odstavený. A pritom to bol jeden vynikajúci odborník a navyše zlatý človek. Napísal aj monografiu o dejinách Novák. Myslím, že to bolo ďalšie zlo komunistického režimu, že takýchto schopných a nadaných ľudí odstavoval a likvidoval...

Ja som bol s ŠtB v kontakte iba raz. To som pracoval ešte v SAV a pred cestou do zahraničia odo mňa chceli, aby som im zistil nejaké informácie. Prišiel za mnou istý mladý príslušník z Krajskej správy (MV), že „súdrh inžinier“, aby som išiel zistiť toto a toto... Vyhovoril som sa, že mám mnoho roboty. O dva týždne znova... Tak keď videl, že so mnou nepochodia, nechal to tak. To bolo asi v 1965 roku. Napriek tomu ma v 1966 pustili na rok do Ameriky. To bolo už také uvoľnenie. A potom pustili na tri mesiace za mnou aj manželku. Aj keď som mal vtedy možnosť ďalej pôsobiť na univerzite v USA, vrátil som sa aj s manželkou domov. A som rád. Lebo doma je doma.,,

Je čas mlčať a čas hovoriť

Príhovor JUDr. Jána Čarnogurského st.

v mene Občianskeho výboru za objektívne informovanie verejnosti na uvedení druhého vydania knihy arcibiskupa Jána Sokola v Trnave dňa 25. 9. 2021

Drahý otec arcibiskup, vážení hostia!

Po roku sa stretávame opäť, už pri druhom vydaní knihy *Je čas mlčať a čas hovoriť*.

Na úvod chcem povedať, že hovorím v mene Občianskeho výboru za objektívne informovanie verejnosti, ktorý bol založený v marci 2007, teda pred 14-timi rokmi práve pre potrebu reagovať na klamstvá, ktorými vtedy vrcholila mediálna kampaň proti arcibiskupovi Sokolovi. Chcem povedať, že Výbor tvoria laici a nebudem sa v tomto príspevku zaoberať vnútrocirkevnou dimenziou zásahu Sv. Stolice do vedenia trnavskej arcidiecézy v r. 2009 a čo nasledovalo. Nemáme pre to ani kvalifikáciu ani záujem.

Záujem o knihu a osudy, ktoré sa v nej prepletajú, svedčí, že kniha zobrazuje túto dobu ako pars pro toto, časť zobrazujúcu celok a možno sa z nej o dobe naučiť. V Matúšovom evanjeliu, kapitola 10, verš 16 sme dostali pokyn aj poučenie: „Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov. Buďte teda obozretní ako hady a jednoduchí ako holubice.“ Arcibiskup Sokol bol taký. Za komunizmu prichádzali k nemu na faru do Serede knihy od slovenskej emigrácie zo Západu, najmä od pátra Antona Hlinku. Na jednej zásielke som sa aj ja zúčastnil, ale zásielok bolo viac. Od vtedy dekana Sokola knihy išli ďalej medzi záujemcov. Bol potom volaný na výsluchy na Štátnu bezpečnosť a bol pri nich obozretný aj jednoduchý. O dvadsať rokov neskôr ideologickí nasledovníci ŠtB sa pokúšali výsluchy zneužiť proti otcovi arcibiskupovi, porušujú pravidlá žurnalistiky, platné vtedy aj teraz.

V roku 1988 sa dekan Sokol stal arcibiskupom Sokolom. Cirkev využila prednosti 2000-ročného cirkevného práva pred asi 40-ročným komunistickým právom a predbehla Prahu aj Bratislavu. Ako právnik som proces z boku pozoroval a aj som sa smial aj som sa učil, aj som obdivoval. Prišiel November '89 a všetci sme mysleli, že prišla trvalá sloboda. Potom som sa pár rokov stretával s arcibiskupom Sokolom na vládnych recepciách. Ale atmosféra sa začala meniť.

Ako napísal Jan Zahradníček v *Znamení moci*:

*Nikoli naráz
nikoli všichni najednou
ale nenápadně a tu a tam
tak jak zněl příkaz dne
nepozorovaně se rozkládat
poslední zbytky minulosti
se vytrácely*

Tento posun v znamení moci chcel využiť Štefan Hríb, šéfredaktor .týždňa. Pre nastupujúcu moc bol arcibiskup Sokol ideálnym terčom. Bol klerik, už tým podozrivý. Patril ku Katolíckej cirkvi, ochrankyni kresťanskej európskej tradície. Nehanbil sa za výroky svojich rodičov o Slovenskom štáte. Nepodporoval módné heslá prichádzajúce spoza oceánu. Jeho zázemím boli skôr zemití ľudia než intelektuálna kaviareň.

Potopiť Sokola by znamenalo neviditeľnú medailu, v určitých kruhoch veľmi viditeľnú. .týždeň dovedol klamstvá o arcibiskupovi Sokolovi na vrchol. Napísal, že arcibiskup Sokol získal pol miliardy slovenských korún za predaj pozemku Tescu, nazaúčtoval ich do diecézneho účtovníctva, ale odovzdal agentovi ŠtB Náhlíkovi, ktorý sa stratil aj s peniazmi. Náhlíkovi preto, že asi mal Náhlík Sokola čím vydierať. Ďalej Sokol mal v zahraničí (vo Vatikáne) účet, na ktorý prichádzali nevedno aké peniaze, ktoré patrili diecéze. Vo svojom rodisku, v Jacovciach staval dom pre prestarých kňazov za peniaze diecézy. Peniaze diecézy putovali po rôznych účtoch, o ktorých diecéza nemala prehľad. Dokonca vizuálne dal .týždeň arcibiskupa do spojitosti s vraždou kňaza Štefana Poláka v roku 1987.

Čo je moc, to je veľa. Liberálna tlač rozšírila útoky na arcibiskupa na útoky na celú katolícku cirkev. Štefan Hríb sa odmietol ospravedlniť (a stiahnuť tvrdenia), tak arcibiskup podal civilnú žalobu proti .týždňu. Podľa zákona tzv. dôkazné bremeno spočívalo na .týždni. .týždeň mal povinnosť dokázať, že čo napísal, je pravda.

Štefan, nedokázal si nič.

Od Tesca diecéza nedostala pol miliardy, ale v čistom asi 111 miliónov Sk. Kúpna cena sa totiž

delila medzi diecézu a farnosť Rača a zaplatili sa z nej dane. Peniaze boli riadne zaúčtované a rozdelené farám na rôzne stavebné a iné účely. Mimochodom, najväčšiu sumu, vyše 100 miliónov Sk dostal Dóm sv. Martina v Bratislave na rekonštrukciu vrátane obnovy zvonov. Dóm je okrasou Bratislavy a dúfajme, že dlho bude. Peniaze z Ameriky prichádzali z dedičstva slovenských emigrantských manželov a každoročne prichádzali na účet diecézy. Náhlík nemal podpisové právo k účtom diecézy a žiadne peniaze od diecézy (ani od arcibiskupa Sokola) nedostal. Ústav pre seniorov v Jacovciach bol postavený hospodárnejšie než podobné štátne ústavy. Peniaze diecézy boli z dôvodov opatrnosti a hospodárnosti uložené v rôznych bankách a využívali sa termínované účty.

Nie je zámerom tohto príspevku podrobne odôvodniť vymyslenosť článku, uverejneného v Hríbovom časopise. Trvalo by to dlho. Súdne konania na Okresnom súde v Trnave, Krajskom súde v Trnave aj na Najvyššom súde arcibiskup prehral, hoci všetky fakty, ktoré uvádzam vyššie, boli preukázané. Ako podivná postavička na súde svedčila aj auditorka Mária Plešková z firmy KLT AUDIT. Zistila, že majetok trnavskej diecézy nebol zaúčtovaný v súlade so zákonom o účtovníctve. Súd si jej uzáver osvojil. Pani auditorka a pani sudkyňa, na správu cirkevného majetku sa vzťahuje čl. 24 Ústavy a čl. 2 Základnej zmluvy Slovenska a Vatikánu, podľa ktorých cirkev si spravuje majetok sama a zákon o účtovníctve sa na tento majetok nevzťahuje s výnimkou peňazí od štátu. Sudkyňa neodôvodnila rozsudok tým, že fakty, uvádzané vyššie nie sú pravdivé, ale tým, že každý zásah do slobody prejavu médií treba posudzovať veľmi prísne a tvrdenie urobené v dobrej viere poživajú zvýšenú ochranu. Aj v prípade, že by sa neskôr preukázalo skutočne správne nakladanie s finančnými prostriedkami (to sa aj preukázalo – pozn.), s poukazom na uvedené a slobodu prejavu nie je daná zákonná prekážka na uverejnenie sporných

informácií (str. 31 rozsudku). V podobnom duchu sa niesli aj rozsudky Krajského a Najvyššieho súdu. Už len dodávam, že väčšinu národných kultúrnych pamiatok na Slovensku aj v Európe vytvorila cirkev a patria cirkvi a vytvorila ich bez akýchsi zákonov o účtovníctve. Arcibiskup sa odvolal na Ústavný súd a ten konečne vyložil dôkazy tak, aké boli a zrušil všetky dovtedajšie rozsudky. Štefan Hríb v čísle, v ktorom uverejnil ospravedlnenie, vyjadril podozrenie, ako dostali spis sudcovia, ktorí arcibiskupovi vyhovel. Štefan, spisy na Ústavnom súde (aj na nižších súdoch) prideľuje sudcom počítač na základe náhodného výberu. Po 11-tich rokoch súdania arcibiskup uzavrel s .týždňom dohodu, že nežiadal finančnú náhradu za poškodenie dobrej povesti, ale aby .týždeň uverejnil ospravedlnenie. Keby trval aj na finančnej náhrade, súdy by trvali ďalšie roky.

Čo si pomyslieť, že Štefan Hríb uverejnil k ospravedlneniu svoj komentár, kde napísal, že článok uverejnil so zámerom, aby bol pomocou pri budovaní novej tváre cirkvi.

Štefan, nemáš v sebe hanbu?

Arcibiskupovi Sokolovi možno vytknúť iba jedno, že pri predaji pozemkov Tescu zaplatil príliš vysoké dane. Verím, že aj auditorka Plešková by mu vedela poradiť paragrafy, aby dane boli nižšie.

Do svojho príspevku minulý rok pri prvom vydaní knihy som vložil vetu, že treba hovoriť, kým sa dá. Asi to vyznelo pesimisticky. Ale život a spory arcibiskupa Sokola zachytávajú dialektiku doby, v ktorej žije. A on svoj spor vyhral. Možno to s jeho a našou dobou predsa nie je také zlé. Hríbov časopis o tom, samozrejme, nepíše, ale mocenská opora jeho kmotrov klesá. Zápas bude isteže pokračovať, kým sa ocitne – vyjadrené opäť Zahradníčkom –

*V jeho jediných rukou
zdarma dávajících
V jeho žehnajících rukou
probodených
Jediná opravdová,
jediná skutečná moc a vláda
Jediná opravdová, jediná skutečná
vláda nad světem.*

(Pokračovanie z 5. strany)

Súčasná stratégia NATO jasne definuje nepriateľa západnej Európy a USA – je to Ruská federácia. Otázka je, ako by jednotlivé štáty IM riešili svoju obranu – ako spoločný vojenský blok, alebo by vyhlásili (ozbrojenú) neutralitu. Taktiež Poľsko v realizovanom spolku by nepotrebovalo ochranu americkej armády, takže strach ruských politikov z IM by mohol zmiznúť.

V budúcom búrlivom svete bude NATO voči hrozbám zlyhávať ešte viac. Žiadať od tohto paktu, aby chránil pokojný život autochtónneho obyvateľstva v tomto politicko-geografickom priestore, je smiešne.

Po druhé: neomarxistická propaganda a zákony Bruselu. Odčlenením východných štátov od EU sa síce spomínané ideologické ovplyvňovanie zmenší, ale neprestane pôsobiť (internet, televízia, cestovanie). Problém nevidím ani tak v nanucovaní a propagovaní neomarxistických novostí, ale v hodnotovej nepevnosti spoločnosti (príklad: adoptovať deti inakým ľudom, alebo nie?) a najmä v absencii propagandy klasických hodnôt: zapnite si televíziu alebo si prečítajte masové noviny, vidíte tam protežovanie tradičných hodnôt? Alebo inak povedané: permanentnú výchovu k hodnotovej pevnosti nie je možné na Slovensku nastoliť, pokiaľ nám do toho budú hovoriť cudzí zákonodarcovia a propagandisti.

Ako perličku v tomto bode uvediem názor Émile Duranda (pseudonym) (9). Podľa neho takéto zoskupenie môže byť záchranou pre belochov žijúcich vo východnej Európe. Je to ale veľmi zjednodušený a rasistický pohľad na projekt Medzimoria. I keď jeho článok obsahuje rozumný postreh, že treba zachrániť aspoň časť Európy pred stratou národnej a náboženskej identity.

Po tretie: riadenie krajiny. Vysvetlím konkrétne na príkladoch – prvý príklad: poľnohospodárstvo v EÚ dostáva dotácie na hektár, nie na jednotku produkcie (ako to bolo u nás za socializmu), následne nie je snaha produkovať viac. Samozrejme, neefektívne dotácie sú len malá časť problémov (slovenského) poľnohospodárstva. V agrárnej oblasti sme sebestační asi na 40%, namiesto toho montujeme autá. Zdôrazňujem, že potraviny sú strategická komodita. Každý deň privezie 800 kamiónov cudzozemské potraviny do našich obchodov. Ale čo keď príde deň, keď nepríde? Pretože nevieme, ako sa prejaví v budúcnosti nejaká kríza na zásobení potravinami na Slovensku a vo svete. Slovenská republika musí byť aj z tohto dôvodu v agrárnej oblasti sebestačná! Veru, nie sme gazdovia na svojom grunte...

Druhý príklad: posledná epidémia. Namiesto riešenia na úrovni 21. storočia nám naši politici a tzv. odborníci predvádzajú svoju duševnú obmedzenosť spojenú s pagájaním po bruselsky. Ale chýbajú snahy zvládnuť nákazu samostatne, napríklad, vytvorením úradníckej skupiny s právomocami, ktorá by získavala poznatky zo sveta, od informovaných obyvateľov a tiež systémom vyslancov do iných krajín, a následne by informácie boli podrobené analýze a praktickému využitiu; urobila by sa masová prevencia, ako na Kube, kde vyrobili 1,7 milióna fláštiek homeopatika PrevengHo-Vír pre dôchodcov, invali-

Staré slovo, nový význam

dov, tehotné ženy; následne veľké percento ľudí prekonávalo chorobu bez symptómov či neochoreli. Ignorancia skúseností s liečbou v Číne či iných krajinách, taktiež by sa dala vyrobiť vakcína na Slovensku, či už samostatne alebo v spolupráci s okolitými štátmi (na Kube vakcínu vyvinúť dokázali!) atď., to všetko a iné podobné aktivity chýbajú (10).

Zdôrazňujem: aj keby boli snahy riešiť situáciu autonómne (čo bolo a je možné), museli by naši politici vstúpiť do konfrontácie s činovníkmi z ulice Rue de la Loi 170, Bruxelles, Belgique. No, a tým by sa nepáčilo, že národný štát akčne a efektívne rieši epidémiu, a ukázalo by sa, kto má na hlave somárie uši. Namiesto efektívneho zvládania epidémie beží nafúknutá mediálna propaganda, rozhodovania z kancelárie, rozkrádačky, strkanie špajdlí do nosa a čakanie na vakcíny, objednané Bruselom. A pokračovať v opisoch politického zviazania rúk a domácej zbabelosti sa dá dlho pokračovať.

Dostali sme sa ku štvrtému bodu: tvorenie vyššej spoločnosti. Paradoxne poznatky, ktoré ľudstvo nahromadilo, ďaleko predbehli ich využitie v praxi. Silná nefunkčnosť modernej spoločnosti vyvoláva v mnohých nespokojnosť. K rozladenosti človeka prispieva aj obmedzená možnosť kreativity a spontaneity, taktiež sa u mnohých objavuje, či už vedomá, alebo podvedomá nespokojnosť so svojou existenciou, ktorá sa pocitovo kompenzuje konzumom a modernými zábavkami, ako to vedel už Erich Fromm. Lenže nabierané znalosti umožňujú, ak sa použijú v praxi, aby človek žil nie ako nespokojný Homo consumens, ale ako Homo creator či dokonca Homo mysticus. Ale na kultiváciu takéto človeka je nutné prajné prostredie - spoločnosť, ktorá to nielenže dovoľí, ale šťastie, kreativitu a mystičnosť bude podporovať.

V nasledujúcich riadkoch popíšem ako by mohlo etnofuturi-

stické Slovensko v IM vyzerat'. Upozorňujem, že sa budeme pohybovať na pôde utópie, a popis bude len čiastočný:

Takéto zoskupenie by mohlo umožniť nerušený život ľudí na svojom území, kde by sa mohli snažiť o „ars vivendi“ (umenie žiť), a teda neprežívať ako konzumné mátohy ničiacie prírodu. Voľne popíšem podľa myšlienkových asociácií jednotlivé ka-mienky mozaiky spoločnosti IM spoločnosti:

Obrana - o nej som krátko písal, len doplním, že premenou by musela prejsť aj ochrana Slovenska – musela by vzniknúť poloprofesionálna armáda (aspoň časť mládeže potrebuje výcvik!), národná garda, branné združenia (ktoré budú vychovávať k brannosti!), cudzinecká légia (11).

Ekonomika - akcionári a manažéri nadnárodných firiem, politici a euroúradníci, či naši skorumpovaní politikári nemajú záujem na humanizácii ekonomiky. Potrebujú poslušných pracovníkov, konzumentov a občanov. Samostatnosť v rámci IM umožní rozviazanie rúk pre reformy: napríklad, vytvorenie distributívnej ekonomiky, o akej písalí Hilaire Belloc a Gilbert Keith Chesterton, a v dnešnej dobe Kate Raworth (12). Zaujímavé je, že podielové vlastníctvo ako fundament hospodárstva Medzimoria protežovali aj členovia Klubu stredo európskej federácie v roku 1946 - (13). Takéto majetkové rozdelenie má svoj význam: umožňuje participovať mase obyvateľstva na spoločenskom bohatstve, ale hlavne zabezpečí kreativitu (sebarealizáciu) veľkému množstvu ľudí vďaka väčšej osobnej voľnosti a možnostiam uplatnenia na svojom majetku.

Vzdelávanie – oficiálny školský systém je v kríze, a preto je kritizovaný: Alvin Toffler – škola ako továreň, dávnejšie Herman Hesse – škola ako fabrika na výrobu prefabrikátov (idiotov), či škola ako úschovňa batožín a pod. ..., chýba

odvaha plura-lizovať vzdelávanie – rôzne formy a obsahy, konkrétne forma: niekomu stačí 6 tried ZŠ, ako kŕmič dobytka viac nepotrebuje, iný do školy chodiť nemusí, keď sa vzdeláva so súkromným učiteľom, ako povedzme, objaviteľ podmiernených reflexov Ivan Michajlovič Sečenov, ktorý mal dvoch osobných učiteľov; alebo sa vzdeláva sám atď. Čo sa týka obsahu, tak sa nesmie odmietat' využívanie psychedelík pri učení, ako odporúča, dajme tomu, Aldous Huxley (14). Pretože učenie sa musí stať na troch kategóriách získavania vedomostí, čo vedeli už benediktíni, a vyjadrili to v hesle: „Ora et labora et lege“ (Modli sa, pracuj a čítaj): modli sa - môžeme chápať širšie ako mystické aktivity či novodobé formy psychoterapie („sen“ Gustava Meyrinka), pracuj - ako učenie sa cez životné skúsenosti, včítane pracovných skúseností (rovňako píše G. Meyrink), čítaj – ako získavanie sprostredkovaných vedomostí cez symboly II. signálnej sústavy (Meyrinkove „slovo“ (15)).

Prežitie jedinca a kolektívu bude v budúcnosti ťažšie, a preto netreba odmietat' žiadnu pomocku, ktorá zvyšuje kreativitu jedinca a komunity. Už dnes môžu spomínanú tvorivosť pestovať jedinci, ale nie miliónové masy ľudí. Aby bolo možné objaviť geniálne riešenia spoločenských problémov, bude nutná masová interakcia s individuálnou hlbinnou psychikou a kolektívnym nevedomím národa či ľudstva.

A od hlbinej kolektívnej psychy sa dostávame k náboženstvu. Súčasná situácia je taká, že formálny náboženský folklór na Slovensku (keďže píšem o IM, tak tiež v krajinách východnej Európy a Balkánu) nemá do budúca šancu existovať. Sekularizačný historický vývoj a neomarxistické tlaky urobia svoje. Najpodstatnejší dôvod ústupu vonkajšej religie je ale ten, že počas histórie sa odstúpilo od troch stĺpov, na ktorých náuka Ježiša Krista stojí:

1. religiózna ideológia a v nej obsiahnuté morálne normy, 2. sociálna práca (v jeho prípade išlo o hlavne uzdravovanie), 3. MYSTIKA. Ostali len prvé dva zdegradované stĺpy, ten tretí takmer úplne zmizol. Ale bez obnovy morálnych noriem, ale najmä bez rozvoja modernej mystiky vzniká ideologické a mystické vákuum, do ktorého sa tlačia a budú tlačiť rôzne ideové prúdy zo sveta. Jednoducho o tom hovorí známy pozmenený citát od Karla Rahnera: „Kresťan budúcnosti bude mystikom, alebo nebude vôbec“ (16). Tzv. „buldozerové kresťanstvo“ (termín: Miroslav Lettrich) môže úspešne riešiť len dielčie a antikresťanské formálne javy, ako je absencia krížikov na mitrách čokoládových Mikulášov v hypermarketoch...

Medicína – zdravie spočíva na 90% v preventívnom životnom štýle, a na 10% na liečbe. Predsa len všetko so všetkým súvisí – znečistené životné prostredie a patologický život v modernej spoločnosti neumožňujú maximálne efektívne separátne riešiť zdravie obyvateľstva. Izolované riešenie, ktorým je synkretická medicína (ktorá sa v rôznych podobách a do istej miery praktizuje predovšetkým v Číne, Indii a na Kube) nemôže priniesť vrcholný výsledok bez vytvorenia druhotnej ekologickej rovnováhy a zvládnutia spoločenských problémov. Ale pokiaľ sa nezmení (hlbinné) psyché aspoň u časti populácie, ktorá je silne poznamenaná psychopatológiami, potiaľ sa budeme točiť v bludnom kruhu. K celkovej zmene človeka a society by významne pomohlo rozšírenie modernizovaných mystík v religióznej oblasti a amplifikačných psychoterapií v oblasti zdravotníctva (17).

Samostatný manažment Slovenska – už som spomínal na dvoch príkladoch: poľnohospodárstvo a riešenie epidémie čínskej chrípky. Len všeobecne dodám, že plošné riadenie malých celkov z Bruselu nemôže byť

úspešné, pretože nerešpektuje svojráznosti krajín a nie je možné z veľkej diaľky (a navyše z kancelárie).

Poznamenám, že pri riešení problémov človeka a ľudstva by sme nemali využívať výplody genetického inžinierstva, a to zo známych dôvodov (ak veríme, že vírus vo Wuchane unikol z laboratória, tak vieme prečo). Zdôrazňujem, že príroda nám ponúka obrovské prirodzené možnosti, treba ich len správne využívať.

Politický systém – len krátko kvôli obmedzenému priestoru, – verím, že si ľudia vytvoria taký politický systém, ktorý bude humánnejší a najmä umožní pružnejšie reagovanie na krízy, ktoré nás čakajú.

Záverečná otázka:

Ako sa dopracovať k tomu, aby prebehol vývojový skok k vyššej forme civilizovanej spoločnosti, ktorá zabezpečí pre človeka možnosť žiť nielen ako Homo creator ale dokonca ako Homo mysticus? Odpoveď je, že k zlomovému skoku sa dostaneme len po mnohých krokoch, ktoré zabezpečia možnosť realizovania spomínaného prelomu – inak napísané: ide o vytváranie paralelnej spoločnosti.

Paralelný polis – filozof Guil-

laume Faye si myslí, že obnova pôvodných európskych spoločenstiev bude možná len po historickej kataklizme, podobnej tej v Rímskej ríši. Je to premyslený názor, postavený na vedeckom skúmaní. Lenže, ako hovorí parafrázovaný a skrátený výrok Louisa Pasteura: „šťastie praje pripraveným“, to v našom prípade znamená, že pri vízii IM a vyššej humánnej society s ňou spojenej, sa treba aktívne pripravovať na sériu historických zlomov v Európe/vo svete. Či už to budú klimatické zmeny, neúrody, vojny, masové emigrácie do EU alebo masové nákazy (súčasná epidémia je varovanie, pretože prídu ďalšie, ako povedal prof. S. Krčméry), v turbulentnej budúcnosti budeme musieť na ne pružne reagovať, ale hlavne sa na ne treba pripraviť, a to sa týka aj potencionálneho vzniku IM, a tu zisťujeme, že bez vybudovaného paralelného polis (termín: Václav Benda, 1978, skratka v texte: PP) sa žiadna historická možnosť (rozpad EU, vznik IM) nebude dať využiť, pretože zastihne ľudí nepripravených. Zatiaľ je to bieda v oblasti budovania svojbytného paralelného „mesta“, analogicky ako pri podnikateľských družstvách, ktoré chceli založiť ľavicoví inteligenti, následne skonštatoval Peter

Zajac-Vanka v debate v internetovom magazíne davdva.sk, že ostalo len pri slovách...

Krátky záver – históriou ľudstva sa ako červená niť ťahajú snahy o návrat do raja – teda v prípade individuua úsilie obnoviť narušenú pocitovú rovnováhu, ako následok existencie ľudskej subjektivity, cestou jej kompenzácie rôznymi spôsobmi – u jednotlivcov v modernej dobe cez konzumné radovánky, a v prípade ľudskej spoločnosti aj hľadaním všelijakých sociálnych pseudorajov, ako bol socializmus alebo v súčasnosti liberálna demokratická spoločnosť.

Ale v súčasnosti na Slovensku priestoru na masové riešenie dekompenzácie niet, pričom moderná societa má všetky predpoklady na to, aby sa Homo consumens zmenil na Homo creator, či dokonca na Homo mysticus, človek „ars vivendi“, starogréckeho blaženého filozofa, kresťana žijúceho v Božom kráľovstve, či osvieteného novovekého mudrca.

Vo svojej úvahe som skúsil neúplne popísať humanitárne možnosti, ktoré by mohol umožniť spolok IM krajín strednej, východnej Európy a Balkánu, v našom prípade Slovensku. Radikálne zmeny spoločnosti smerom k vyššej národnej pospoli-

stosti nie sú v EÚ možné, dôvody poznáme. Nespomenutý význam utopického spolku spočíva aj v tom, že 5 miliónová krajina v súčasnej dobe, nehovoriac o budúcnosti, nemôže existovať nezávisle voči veľkým ekonomickým či vojenským blokom. Taktiež daný zväzok štátov nemôže byť bez Poľska, nie iba z toho dôvodu, že je krajinou, kde sa idea IM propaguje a rozvíja, ale z dôvodu relatívne veľkej populácie, ekonomiky a armády. Taktiež je nutné (v rámci vytvárania PP) už teraz hojiť historické krivdy a odstraňovať národné spory v spomínanej oblasti európskeho kontinentu, a to preto, aby na ceste k Medzimoriu nestála žiadna prekážka zo strany národov žijúcich v tejto oblasti sveta (18).

Uznávam, že moja úvaha a vízie v nej obsiahnuté niektorým čitateľom sa môžu zdať fantastické a nedomyšlené. Ale ľudský život a história sú plné dôkazov, že sen sa môže zmeniť na skutočnosť.

PRAMENE:

1.) Profesor M. J. Chodakiewicz ideu IM automaticky privlastňuje k Poľsko-Litovskej únii a Poľsku. In: Miedzymorze. Warszawa: 3S Media, 2016; archetyp štátu od mora k moru

(Litva) ignoruje.

2.) Slovensky: Hodža, M.: Stredoeurópska federácia. Bratislava: Kalligram, 1997.

3.) In: www.cs.wikipedia.org/wiki/Iniciativa_Trojmoří.

4.) Knaurs Welt Atlas, Berlin: Th. Knaur Nachf. Verlag, 1928, časť: Poland.

5.) Szeremietiew, R.: Sila zlego... Niemcy – Polska – Rosja. Warszawa: Rytm, 2015.

6.) Zagrebelnij, I.: Mižmor'ja. Majže vtračenij šans. Bez m. v.: Ruslan Chalikov, 2019; alebo pozri iné aktivity: www.intermarium.org.ua.

7.) Szücs J.: Tri historické regióny Európy. Bratislava, Kalligram, 2001; kratšie a populárnejšie to konštatuje Jozef Jurík v článku: „Nič medzi“ Východom a Západom je drzé ignorovanie reality“ in: www.hrot.info, 29.9.2020.

8.) Chelemendik, S.: My ich...!. Bratislava: Slovanský dom, 2003.

9.) Durand, É.: „Smerom k Balticko-čiernomorskej únii: Intermarium ako života-schopný model pre biely revival“, in: www.protiprdu.org. Článok v originále: „Toward a Baltic-Black Sea Union: „Intermarium“ as a Viable Model for White Revi-val“, in: www.counter-currents.com.

10.) Perlička: informácie o liečbe z čínskych prameňov, zverejnených v Denníku Sme v blogu sinológa Milana Ivana, denník vymazal, ale pohotovú lekárku D. Danielovú ich stihla prekopírovať a zverejniť na svojom Facebooku.

11.) Légia nie je fantazirovanie – spolok týchto štátov bude potrebovať brániť svoje záujmy v cudzine, predovšetkým v Afrike.

12.) Belloc, H.: Otročský štát. Praha: Jan Laichter, 1921; Chesterton, G. K.: Náčrt zdravého rozumu. In: www.librinostri.catholica.cz/download-/ChestGKNacrZdRoz-z.pdf; K. Raworth: Doughnut Economics. London: Random House Business Books, 2017.

13.) Biuletyn Informacyjny Intermarium. Rzym: Klub Federalny Środkowo-Europejski, bez čísla vydania, 1946.

14.) Horowitz, M. - Palmerová, C.: Mókša. Praha: Volvox Globator, 2002. Ide o súhrn názorov A. Huxleyho vo forme esejí a prednášok, ktoré popisuje aj v knižnej utópii: Ostrov. Praha: Maťa, 2018.

15.) Meyrink, G.: Bílý dominikán. Ústí nad Labem: Perseus, 1992.

16.) Rahner, K. v článku: Frömmigkeit heute und morgen (Pobožnosť dnes a zajtra), in: časopis Geist und Leben (Duch a život), 1966, č. 39.

17.) K jungiánskej psychológii odporúčam staršiu knihu: Starý, R.: Potíže s hlubinnou psychologií. Praha: Prostor, 1990.

18.) Zdôrazňuje to vo svojich článkoch aj mladý litovský politik Raivis Zeltis na svojej stránke: thenewprometheismus.com/category/intermarium. Taktiež sa to konštatuje už v roku 1946 in: Biuletyn Informacyjny Intermarium, bez čísla vydania, Rzym: Klub Federalny Środkowo Europejski, 1946.

SVETOZÁR KOREC

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava

Telefón: 0911 286 452

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Krížka – Cena jedného čísla je 1,90 € (ročne 39,90 €) – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418091 alebo 02/54640949 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: teodor.krizka@gmail.com – Internetová stránka a archív ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

PLÁN EKONOMICKEJ REFORMY

SNS považovala za nutné urýchlene pripraviť program dotácií pre výrobné podniky, ktorý bude zohľadňovať perspektívnosť ich rozvoja tak, aby sa zabránilo prekročeniu nezamestnanosti v Slovenskej republike nad 5%, ktorú bola schopná ekonomicky uniesť. Privatizácia mala byť prostriedkom zvýšenia výkonnosti a konkurencieschopnosti národného hospodárstva a nie prostriedkom k jeho výpredaju a obohateniu sa špekulantov. Nutnosťou malo byť zavedenie vývozných kvót a zblíženie kurzu a kúpnej parity koruny ku konvertibilným menám. Ťažisko ekonomickej politiky SNS bol v podpore a rozvoji daňových úľav priamo podporou investícií a poskytovaním výhodných úverov so štátnou zárukou dotácií pre vybrané oblasti činnosti v určitých konkrétnych oblastiach. Vláda mala prepracovať varianty ekonomického scenára a jeho častí, ktoré reagovali na rozpad RVHP. SNS navrhlo vytipovať odvetvia ekonomiky, ktoré budú štátom podporované, rovnako vytipovať podniky, ktorým bolo možné poskytnúť daňové úľavy pre prilákanie zahraničných investorov. Reálne podporovať úvermi a dotáciami podniky, ktoré sú na ne odkázané, a ktoré sú schopné vyrábať podľa potrieb zahraničného trhu. Tiež bolo treba zrevidovať daňový systém a úľavy na daniach pre začínajúcich podnikateľov. Pri spoločnostiach so zahraničnou majetkovou účasťou SNS navrhla nutnosť odpustiť daň na dobu aspoň päť rokov. Vytvoriť systém sociálnej zábezpeky, zastaviť úpadok výroby a pokles životnej úrovne, ktorý v roku 1991 dosiahol maximálnu únosnú hranicu. Bolo treba zvýšiť ceny energií, surovín a polotovarov, ktoré zodpovedalo zvýšeniu svetových cien a cien, za ktoré boli dovážané pri stanovenom kurze tieto suroviny, energie, plyn. Súčasne štátnou reguláciou dohliadať, aby v ďalšom spracovateľskom procese neprišlo len k nabaľovaniu cien pri súčasnej liberalizácii cien. SNS žiadala zriadiť slovenskú emisnú banku, zrealizovať korunu voči americkému doláru a súčasne štátnou reguláciou obmedziť voľnú zameniteľnosť tvrdých mien na vnútornom trhu. Bolo potrebné valorizovať starobné dôchodky, postupne vytvoriť priestor pre zvyšovanie miezd, liberalizovať mzdy, kde by samotná liberalizácia miezd bola regulovaná štátnymi úradmi aby nevyvolala infláciu. Štátne úrady by mali podporovať rast ponuky služieb a predmetov dlhodobej spotreby. Vláda mala podniknúť rozhodné a konkrétne kroky k reálnej podpore exportu, obnoviť väzby so ZSSR, využiť všetky možnosti v rozvojových krajinách, dať impulzy k cestovnému ruchu, ktorý mal byť regulovaný štátom na civilizovanej úrovni a tým zaistiť valuty pre cestovanie našich občanov.

Častou bola výčitka, že SNS nemala koncepčný program, najmä program ekonomickej. Táto námietka však nebola opodstatnená, nakoľko bolo treba posudzovať danú problematiku aj z pohľadu, že úsilie o dosiahnutie štátnej zvrchovanosti bol programom, ktorý patril na prvé miesto. Bez prioritného splnenia tohto národného programu, boli všetky ostatné programy neúčinné. Národný program SNS mal za cieľ zabezpečiť plné využitie slovenského národného dôchodku v prospech slovenského ľudu. To znamenalo, že národný program je zároveň aj najúčinnejším ekonomickým programom. Zvrchované Slovensko so zvrchovanou ekonomikou má byť zárukou prosperity a základom blahobytu všetkých generácií slovenského ľudu.

NÁVRH ÚZEMNÉHO ČLENENIA

SNS sa zaoberala prostredníctvom svojich odborných poradcov návrh na územnosprávne členenie Slovenska, ktoré bolo v lete 1991 jednou z politických tém. Predložený návrh prihliadal na pôvodné, historické tradície administratívneho členenia územia Slovenska a pritom zohľadňoval aj prirodzené kultúrno-historické väzby. Hlavnou zásadou malo byť

rešpektovanie župného členenia Slovenska. Druhou zásadou bolo, aby do žúp boli začlenené celé prirodzené spádové oblasti väčších miest, v ktorých by sa zároveň sústreďovali účelné právomoci už budovanej správy. Treťou zásadou mala byť efektívna veľkosť územných jednotiek a porovnateľnosť s európskymi hodnotami. Nové administratívne členenie malo vychádzať zo slovenských tradícií bez ohľadu na členenie v Českej republike. Malo byť také, aby pretrvalo a pomohlo vytvárať regionálnu hrdosť. V tomto mali slúžiť za príklad všetky susedné štáty. Okrem toho okresné a krajské delenie považovali v SNS za nič, čo bolo Slovensku implantované z českej tradície.

Navrhovaných žúp bolo celkovo pätnásť. Každá navrhovaná župa mala aj svoje župné mesto. Boli nimi:

1. Bratislava – hlavné mesto SR
2. Záhorská župa – Senica

SNS – najstaršia politická strana Slovákov

3. Trnavská župa – Trnava
4. Trenčianska župa – Trenčín
5. Nitrianska župa – Nitra
6. Žilinská župa – Žilina
7. Martinská župa – Martin
8. Tekovsko-Hontianska župa – Levice
9. Bystrická župa – Banská Bystrica
10. Gemerská župa – Rožňava
11. Spišská župa – Poprad
12. Šarišská župa – Prešov
13. Košická župa – Košice
14. Zemplínska župa – Michalovce
15. Oravsko-Liptovská župa – Ružomberok

Medzi výhody návrhu územného členenia, za ktoré ich v SNS pokladali bolo, že päť žúp (10 až 14) by zostalo zachovaných prakticky v pôvodných hraniciach, ďalšie dve župy sú celistvou časťou bývalých žúp (3 a 6), štyri župy by vznikli zlúčením dvoch bývalých žúp v takmer pôvodných hraniciach (5,6,9 a 15). Novo by vznikli iba tri župy (2,4 a 7). Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky mala vlastný štát. Štátna správa mala byť dvojstupňová a z bývalých okresných a krajských úradov by sa stav znížil asi na jednu tretinu. Okresné a väčšie mestá by mali v rámci spádových obvodov zachované výrazné právomoci a jediný kritériom mala byť efektívnosť a účelnosť úradov. Župné centrá mali byť po Slovensku rozmiestnené rovnomerne a vzdialenosti medzi susednými centrami boli primerané. Pre voľbu župných centier bola dôležitá primeraná a dostupná infraštruktúra. Predloženým návrhom bolo potrebné dokázať, že existovala možnosť vytvorenia vysoko efektívneho a účelného územného členenia Slovenska vcelku, regiónov zvlášť a dokázať pritom vhodné nadviazať na stáročné historické tradície v územnom členení.

STRANICKE PROBLÉMY SNS V SOCIOLOGICKOM PRIESKUME

Na základe rozhodnutia predsedu SNS Jozefa Prokeša uskutočnili odborní pracovníci v priebehu mesiacov august a september 1991 sociologický prieskum zameraný na aktuálne stranické problémy. Dotazník prieskumu bol odoslaný a dostali ho všetci predsedovia Okresných rád SNS (OR SNS) a Miestnych odborov SNS (MO SNS). Návrhnosť vyplnených dotazníkov však bola podstatne nižšia ako sa očakávalo. Dotazníky z okresov západného Slovenska tvorili spolu 56,3%, zo stredného Slovenska 37,2% a z východného Slovenska len 6,5% z ich celkového počtu. Respondentmi boli stranícky funkcionári, teda najkompetentnejšie subjekty k vyjadreniu sa k širšiemu spektru otázok týkajúcich sa vtedajšieho súčasného stavu, ako aj budúcnosti práce a pôsobenia SNS. Informácie z dotazníkov vyjadrovali okrem iného názory predsedov MO SNS na podmienky práce ich organizácií a možnosti rozvoja českej základne. Otázky a odpovede boli zamerané hlavne na pôsobenie iných politických strán v obci, strach občanov

angažovať sa v SNS pre možnosť straty zamestnania – najmä na južnom Slovensku, zastrahovanie občanov budúcnosťou bez ČR a expanziu Maďarskej republiky. Ďalej to boli odpovede na nekonceptné vedenie strany, vysoké členské príspevky, nedôsledné presadzovanie samostatnosti Slovenska a absencia odborných seminárov a politických školení pre funkcionárov SNS.

Z prieskumu bolo zrejmé, že za hlavné bariéry rozvoja českej základne boli označované celospoločenské činitele, akými boli politická apatia občanov, strach, zastrahovanie či sociálna neistota. Za menej určujúce činitele súvisiace s rezervami v systéme straníckej práce boli označené nedostatky v propagácii, koncepcii a programe. K tomu, aby MO SNS mohli pracovať na požadovanej úrovni a plniť svoje poslanie, mali mať pre svoju činnosť vytvorené primerané podmienky. So stavom vytvorených podmienok pre stranícku činnosť vyslovilo

splneno 25,6% respondentov a 74,4% respondentov malo výhrady. Tie sa týkali vytvorenia informačného systému prenosu aktuálnych politických a straníckych udalostí, vytvorenia materiálnych podmienok, technických podmienok, propagačnej činnosti a skvalitnenia organizačnej štruktúry SNS. Na základe týchto odpovedí respondentov bolo možné konštatovať, že MO očakávali pomoc od vyšších orgánov ÚR a OR SNS. Medzi návrhmi na zlepšenia od respondentov prevažovali vo veľkej miere najmä požiadavky, aby sa za poslancov vybrali kandidáti nepodkupní, neprednostňujúci osobný prospech a kariéru, uskutočnenie psychologického vyšetrenia kandidátov a pri výbere tieto výsledky zohľadniť, preveriť u kandidátov výsledky ich doterajšej práce v prospech strany a Slovenska a za poslancov vybrať iba kandidátov so silným národným povedomím presadzujúcich slovenskú štátnosť. Spomedzi vlastností a schopností dominovali najmä dobré verejné vystupovanie, schopnosť sebaovládania, fundovaná argumentácia, altruizmus, schopnosť pôsobiť na ľudí a konštruktívne riešenie problémov. Z celkového počtu respondentov 86,3% považovalo za potrebné, aby SNS vydávala aj svoj vlastný denník. Ostatní ho za potrebné nepokladali. Pomerne nejednoznačnými boli aj názory na koalíčné partnerstvo SNS vo voľbách, keď približne polovica uprednostňovala zjednotenie sa s ďalšími národne orientovanými zoskupeniami a druhá polovica bola za samostatný volebný postup.

ZÁKON O REFERENDE

Práve neschopnosť politikov nájsť konštruktívne riešenia sa negatívne prejavila do celej spoločnosti a ovplyvňovala verejnú mienku. Vo vzťahoch medzi Čechmi a Slovákami sa začalo šíriť podozrievanie a aj vzájomné obviňovanie. Občania ČR mali pocit, že svojím spôsobom doplácajú na spolužitie so Slovákami. Naopak, občania SR mali pocit, že práve oni doplácajú na Čechov. V týchto postojoch bolo možné vidieť isté odlišnosti, pretože veľká časť občanov ČR nechápala oprávnenosť slovenských požiadaviek, obávala sa separatizmu Slovákov. Na strane druhej značná časť Slovákov podozrievala Čechov, že s nimi nezaobchádzajú ako s rovnocenným partnerom. V júli 1991 bol prijatý zákon o referende. Nebezpečnosť referenda však spočívalo v tom, že ak by z federácie vystúpila iba jedna republika, znamenalo by to, že nástupcom federálneho štátu by sa stala druhá republika. Týmto sa vlastne vylúčila možnosť využiť referendum pre prípad rozdelenia federácie.

V súvislosti so schválením zákona o referende sa aktivizovala pročesko-slovenská verejnosť, a to ako česká tak aj slovenská. V mohutnej podpisovej akcii pod prehlásením nazvaným „Výzva

k občanom“ a na verejných manifestáciách požadovali stúpení spoločného štátu referendum v oboch republikách. Akcia nabrala na intenzite po tom, keď vtedy inak okrajové Hnutie za oslobodenie Slovenska na čele s Františkom Kolárom usporiadalo 21. septembra 1991 na námestí SNP v Bratislave manifestáciu svojich stúpencom, ktorí verejne spálili československú vlajku. Stúpení samostatného Českého štátu neboli v tej dobe nijako organizovaní. Slovenskí naproti tomu vedeli, že v tej konkrétnej situácii by na Slovensku nezískali pre samostatnosť väčšinu a preto referendum odmietali s tým, že v prvom rade je nutné presadiť zvrchovanosť Slovenska. Referendum sa malo konať až potom, pretože až potom sa budú občania môcť slobodne vyjadriť. Realizácia tejto požiadavky SNS totiž v praxi znamenala prenesenie všetkých kompetencií na republiky a teda faktické rozdelenie Č-SFR, na ktorom by potom

výkonu povolania poslancov štátnej bezpečnosti a členov Komunistickej strany, čo zasiahlo celú špičku HZDS a SDĽ. Branno-bezpečnostný výbor však pohotovito navrhol čelných predstaviteľov Komunistickej strany zo zákona vynechať, podmienkou však bolo prijatie zákona o referende. Hneď ako sa táto možnosť objavila, reprezentácia HZDS a SDĽ svoje postoje k zákonu o referende zmenili z večera do rána.

Na základe týchto skutočností a faktov, poslanec SNS vo FZ Jozef Šedovič, označil takéto obchodovanie a až kupčenie slovenských politických subjektov za „zradu vlastného národa. Slovensko týmto jediným hlasovaním prišlo totiž o stovky miliárd korún a stalo sa subjektom, ktorý možno ľahko a beztriestne vydieľať.“

VPLYV POLITICKEJ ZMENY V ZSSR NA POLITICKÚ SITUÁCIU

Michail Sergejevič Gorbačov sa v rokoch 1990 a 1991 snažil nájsť nový spôsob súžitia s ostatnými republikami. Preto ústredné zväzové orgány zahájili s jednotlivými republikami rokovania o novej zväzovej zmluve. Pobaltské republiky ju už vopred odmietali, pretože považovali akúkoľvek formu členstva o zväze iba za inú formu Sovietskeho zväzu. Ostatné republiky sa však do rokovaní zapojili, pretože vôľa po samostatnosti nebola tak jednoznačná aj s ohľadom na historický vývoj a vzťahy s Ruskom. Rokovania o novej zväzovej zmluve mali do značnej miery obdobný priebeh ako neskoršie Česko – Slovenské rozhovory. Ústredné zväzové orgány sa snažili zachrániť aspoň minimum právomocí nutných pre existenciu štátu. Republiky boli pripravené prevziať všetky právomoci na seba a až potom rozhodnúť, či niečo z nich vráti späť zväzovým orgánom. Jednotlivé republiky postupne vyhlasovali svoju suverenitu. Na rozdiel od Č-SFR, kde českí právnici odmietali možnosť uzatvorenia štátnej zmluvy medzi republikami o štátnom spolku, v ZSSR právo republik uzatvoriť takúto zmluvu nikto nespochybňoval. Novú zväzovú zmluvu bolo nakoniec ochotných podpísať iba deväť republik. K podpisu však nikdy neprišlo. Zásadný význam pre ďalšiu existenciu ZSSR mal nakoniec neúspešný pokus vysokých sovietskych straníckych funkcionárov o štátny prevrat. Puč, ktorý bol namierený hlavne proti Gorbačovovi, mal okrem iného zabrániť rozpadu ZSSR, čo sa prejavilo v tom, že pučisti ihneď vyhlásili absolútnu nadradenosť zväzových zákonov nad zákony republik a vyhlásili výnimočný stav.

Po moskovskom vojenskom puči, ktorým sa sovietsky centralisti pokúsili udržať nadnárodné ruské impérium pokope a zastaviť demokratizačné a národnooslobodzovacie snahy národov doterajšieho ZSSR, sa český federalisti snažili o porovnanie situácie v ZSSR a Č-SFR. V súvislosti s rozpadom ZSSR je treba povedať, že v nových štátoch sa konali referendá o osamostatnení sa, avšak až vždy potom, keď bolo osamostatnenie sa fakticky uskutočnené, alebo až keď bolo jasné, že vyznie jednoznačne pre samostatnosť.

K tejto situácii sa vyjadřila aj SNS prostredníctvom vyhlásenia svojho predsedu Jozefa Prokeša, v ktorom sa uvádzalo, že situáciu v ZSSR sa budú snažiť zneužiť v Č-SFR tie sily, „ktoré sa usilujú o zachovanie nerovnoprávného postavenia Slovenskej republiky v rámci Č-SFR. Budú zrejme systematicky vytvárať atmosféru vonkajšieho ohrozenia Slovenska, aby prinútili slovenskú politickú reprezentáciu ku kapitulácii existujúmu postoju pri tvorbe nového štátneho usporiadania pri presadzovaní oprávnených záujmov slovenského národa. Obraciame sa na všetkých obyvateľov Slovenska, aby sa nenechali zmanipulovať, ani zastrážiť.“ V meste Alma-Ata bol 21. decembra 1991 vyhlásený zánik Zväzu sovietskych socialistických republik a vznikol nový medzinárodný útvar – Spoločenstvo nezávislých štátov.

MIROSLAV ŠUŇAL

(Pokračovanie v budúcom čísle)